

2015 - #6

PERCUTANEOUS

ISSN 2411-0086

TEKCTOVER

Зміст

Поезія

Кіна - 4 / **Дмитро Волинський** - 15 / **Тетяна Грицан** - 16 / **Олеся Гунько** - 21 / **Уляна Дудок** - 24 / **Олександр Кизима** - 32 / **Максим Кривцов** - 34 / **Олексій Маслов** - 41 / **Інна Руснак** - 55

Проза

Боїсіда: Вічна Віола - 6 / **Румена Бужаровська:** Мій чоловік, поет - 9 / **Анатолій Власюк:** Трумно - 12; Гідра - 12; Чмурдяйкін - 13 / **Маріанна Задорожна:** Натхнення - 30 / **Ігор Мітров:** Кіно - 51 / **Леся Олендій:** Територія комфорту - 52; Заведи мотоцикл - 52 / **Олена Осадча:** Як врятувати землю - 53; Весільна сукня і каблучка - 54 / **Наталія Хаммоуда:** Чужинець - 57; При меншій обійшлося - 65 / **Маргарита Шеверного:** Вбити... чи любити? - 70; У пошуках Космосу і вишневого варення - 70; Справжній патріот - 72

Рецензії

Володимир Криницький: Чоловічий погляд на жіноче мучеництво - 73 / **Леся Олендій:** Крокодил посеред Європи - 75

Kina

І ТИХО ДЕСЬ...

*

Я вигадую тебе знов...
Дивитимусь в очі,
Читатиму по вустах.
Повірю у казку,
Запекло, до болю,
Не здамся без бою
Чи якось так...
Я вигадую тебе,
За чашкою кави
В серпневому Львові
Чи десь біля моря,
А може на Сході.
Я вигадую тебе...

*

І тихо десь...
Ти куриш і мовчиш
І сигаретний дим туманом в'ється,
І дощ шумить –
Ти дивишся,
А я в душі кричу – мовчу,
Що в тебе там
Не знаю я.

Холодний дощ.
З тобою гаряче стоять,
Біжить вода
І очі чорнії горять,
Всміхаєшся...
І так тримаєш сигарету,
А листя жовте піддається
І виривається з куплету.
Шукаєш погляд мій
Влучаєш прямо в ціль,
Мої слова затримались
На мить –
Твої вуста торкнулись сигарети,
І тихо десь...
Ти куриш і мовчиш
І сигаретний дим
Уже розвіявся кудись...

*

Дівчатка –
любительки загадок
Співають про тебе вночі.
Про тори,
що свідчать без пафосу:
Там бог підглядає згори.

Дівчатка –
солодкі, як пряники
Мрійливо зітхають чомусь.
Я знаю,
вони, як ті паводки –
Весною до тебе зійдуть.

2015

*

Осінь прийшла
Важка і холодна,
Темними віями
Манить нас вниз...

Темними силами –
Не просто порожня:
Осінь віщує нам
Тисячі сліз.

2014

Боїсіда

ВІЧНА ВІОЛА

Дерево нагрівалося й шипіло. Спішно випускало кисень. Листки наливалися насиченим болотяним соком. Холодна волога проступала на тонких жилках.

Альберта Веніамінівна повільно перекилася через бильце крісла й торкнулася стовбура. «Старе...Ох і старе ж... – мовила стиха й вимкнула дерево із мережі. Крізь прозорі стіни просвічувалися засніжені гірські вершини й гучно віяв вітер. Із сусідньої кімнати почулися чийсь спішні кроки. Маленька синя горила, завбільшки з пуделя, втікала від домашнього робота. Певно, знову провинилася? Альберті не хотілося вставати з крісла й втручатися у конфлікт домашньої челяді: недавно у неї підскочив тиск, а крісло контролювало усі життєві функції.

За вікном майнув чорний гелікоптер й господиня відчула тремтіння бічної стіни. «Прилетіли внуки». Жінка встала й подумки покликала домашнього робота. М'який округлий «колобок» завбільшки з настільний глобус швидко підлетів до господині. За ним пленталася горила.

– Приготуйте печеню з овочами й обліпиховий струдель... – попросила стиха й кволо додала, – а ти, Синій, до зали не потикайся, бо у Віоли алергія на шерсть...

Горила застигла на місці. Певно передавала інформацію домашньому роботові. Правду кажучи, не любила пенсіонерка приматів. Охоче завела б собаку чи декоративного єнота. Проте лише горили вміли спілкуватися із домашніми роботами, бо мали ідентичну будову мозку.

Альберта Веніамінівна підійшла до маленької полицки на стіні й натиснула декілька кнопок. Крісло зникло, наче розчинилося у повітрі, натомість нізвідки вигулькнула широка коричнева канапа, маленький скляний столик і гнучкий пластмасовий килим.

За стіною почулися кроки. Старий мікрофон попереджав про наближення гостей, Альберта Веніамінівна натиснула на клавішу «вхід». Двері роз'їхалися у різні боки. На порозі стояла двоє: високий юнак із коротким зеленим волоссям і смаглява дівчина у костюмі із луски та шерсті.

– Любі мої, так рада вас бачити, – жінка кинулася обнімати внуків. Їхні костюми іскрилися морозяними сніжинками. – Добре, що зайшли... Шкода, не встигну пригости вас своїми пирогами, – пенсіонерка допомагала дівчині знімати риб'ячий панцир, поки юнак вовтузився із силіконовим плащем. – Хіба що Синій із Роботом дещо приготують. Проте я не дуже люблю, як куховарить техніка.

– Та ми ж самі винні, – усміхнулася дівчина, – не попередили, що забіжимо. Може, й потурбували вас?

– Таке скажете... Ваш візит – єдина радість у житті, – Альберта Веніамінівна болісно посміхнулася. – Мої сусідки лягли під ковпак. Зимуватимуть у сплячці. Кажуть, що під ковпаком серце ліпше працює. А я боюся, що можу не прокинутися. Ото й зимуватиму сама.

– Ми заберемо вас до себе, – запропонувала Віола. – У нас великі апартаменти у верхніх шарах стратосфери. У квартирі гарний пластиковий сад. Кисень – хоч ножем ріж...

Альберта Веніамінівна важко видихнула:

– Я народилася тут, на вершині Кіліманджаро у цьому замку. Тут жили мої батьки.

– Ця будівля ледве тримається. Стара, не доглянута, їй більше століття, – втрутився Антон, – тут лише пенсіонери живуть, верховне правління не квапиться із реконструкцією...

Альберта Веніамінівна вмостилася на теплий килим просто посеред кімнати. Певно, балачки про переїзд жінці не подобалися, тому вона швидко перевела розмову.

– Розкажіть-но, який офіс побудували на орбітальному супутнику? Чи місця вистачає? Бо чула в новинах, що планують добудову.

– Новий супутник велетенський... Завбільшки з Азію. Схожий на космічний корабель нового покоління. На борту всього вдосталь... Харчі, штучні сади, фурнітура. Дивовижна розкіш, – очі Антона захоплено світилися. – Куди братися Віоліноному Будинку Прав Людини на дні Індійського океану.

– Тітонько Альберто, – вигукнула Віола радісно, – а хочете, я вас здивую? Антон вчора подарував мені букетик незабудок. І де він їх дістав? Цих квітів уже давно не вирощують. Може, років сто п'ятдесят?

– Романтик, доню, твій наречений... Любить усе старовинне. Читає підручники з історії.

Закохані грайливо поцілувалися.

– Діти мої, – Альберта Веніамінівна доброзичливо опустила погляд, наче тихо молилася, – а що ви оберете – Вічне життя, чи дітей народжуватимете?

– А ми й те, й інше обираємо, – пожартував Антон.

– Не можна все одразу. Самі ж бо знаєте. Одразу на шлюбній церемонії вас запитують: чого хочете – жити тисячу літ, але бути безплідними, чи як в давнину – народите дітей і проживете менше ста років?

Юнак і дівчина роззирнулися, мовби бачили одне одного вперше. На їхніх обличчях читалося сум'яття. За стінами гучно шаленів вітер.

– Коли оберете вічне життя, – вела бабуся лагідно, – вам видадуть спеціальні пігулки, які утилізують статеві гормони й розвинути імунну систему... Планета й так перенаселена. Люди вже не знають, куди поткнутися. Заставили хмарочосами моря, гори, ріки...

– А й справді, що обираємо? – юнак запитально зиркнув у Віоліні очі. – Бо я хочу жити вічно... У мене стільки планів, – Антон азартно всміхнувся. – Ще потрібно зібрати експедицію на Енцелад. Виграти чемпіонат зі спортивного серцебиття. А чого вартий мій новий винахід – їстівні перли.

Віола відвела погляд. Дивилася вдаль, наче рахувала гірські хребти.

– А хіба можна насолоджуватися вічністю, знаючи, що не лишив після себе нащадків? Людство лише будує, будує, будує... Фізіологічна мета людини – народити свою копію й згинутися. Віддати Богові душу. Бо у мене таке відчуття, що замість нас завмирає час. «Гине» еволюція. А ми живемо, наче земні паразити...

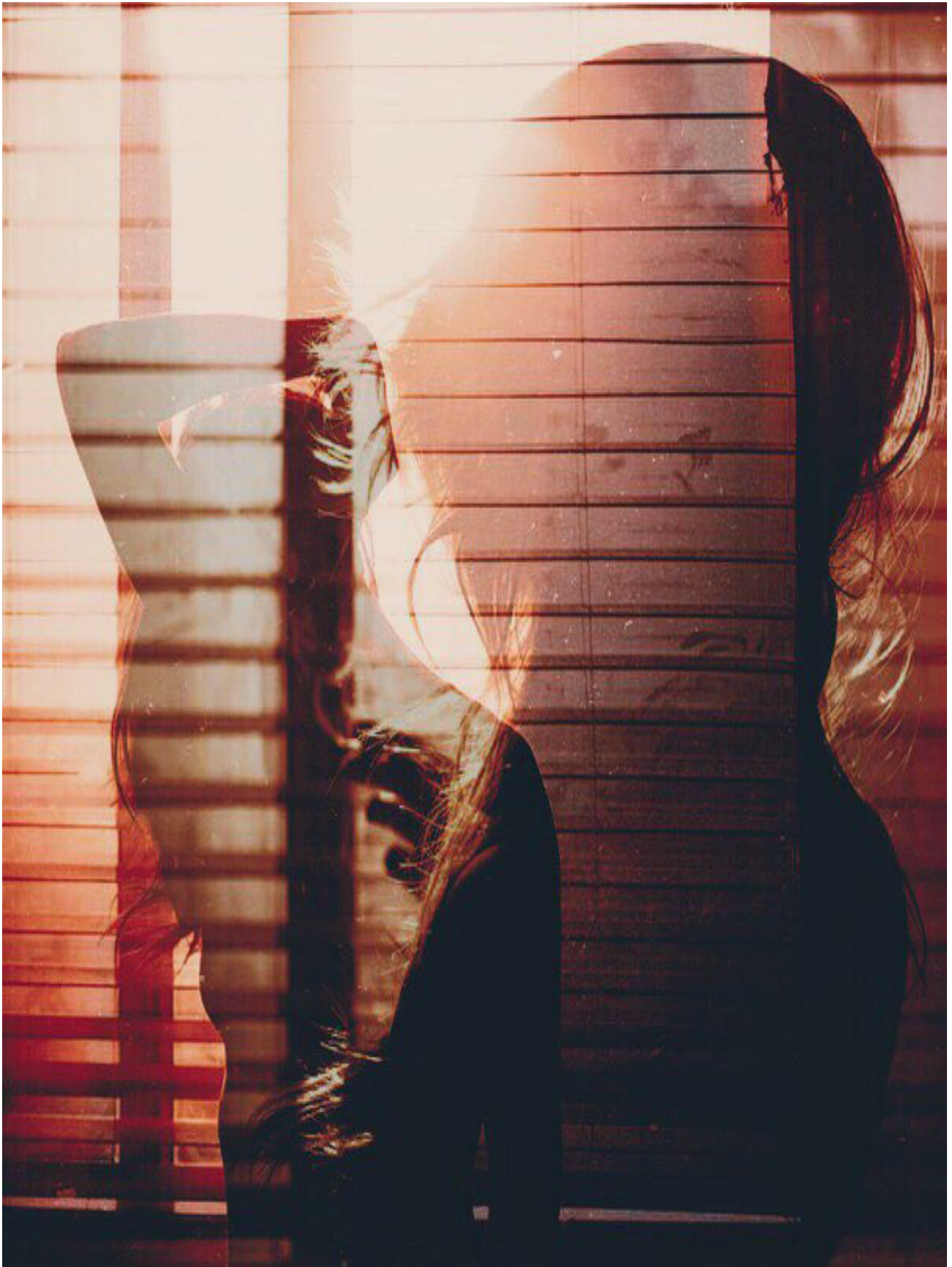
– Віоло, невже тобі не хочеться, аби я кохав тебе вічно? Аби ми жили разом, допоки вистачить пігулок?

– Який же ти романтик? Незабудки сієш, а посіяти власного сімені – зась. Бабусю, скажи йому... Скажи, адже ти народила мою маму...Дочекалася онуків...Чи шкодуєш, що не обрала вічного життя?

Альберта Веніамінівна мовчала й дивилася у підлогу. Може й справді молилася?

– Кохана, ну чому ти така? Така... незбагненна... – Антон обняв кохану за лікті.

– Я жінка , майбутня мати. Тобі цього ніколи не зрозуміти.

Румена Бужаровська

МІЙ ЧОЛОВІК, ПОЕТ

Я зустріла Горана на одному поетичному фестивалі. Чуб його вже брався сивиною. Зараз він майже геть сивий, і, здається мені, вважає це частиною своєї «нової сексапільності», як одного разу заявив. Наче й жартома, але, мабуть, він справді так думає. Хотіла в нього запитати, чи блискуча лисина кольору застиглого воску – теж частина сексапільності, але стрималася – не сприймає-бо Горан ніякої критики. Одразу сердиться, а коли сердитий – стає дуже вредний, і так може тривати кілька днів, аж доки зробиш щось таке, від чого йому краще. Наприклад, «випадково» прочитаєш якийсь його вірш.

Нещодавно розлютився на мене, бо я не хотіла читати віршів, що їх він написав за ніч.

– Не маю я зараз часу. Завтра, добре?

– Не маєш часу на три вірші, отак? – почула злість у його голосі і вже пошкодувала, що відмовила. Але було пізно. Хоч що тепер сказала б – усе буде не так. Тож я воліла помовчати.

– Гаразд! Іди, зубри! – гукнув і грюкнув дверима. «Зубри» – так він завжди каже, коли я готуюся до уроків. Мовляв, якби я справді знала історію, то не потребувала б підготовки. «Якщо знаєш – то таки знаєш», – сказав мені якось, нахабно дивлячись просто у вічі.

А віршів його мені справді не хочеться читати, а слухати – й поготів, хоч іноді він мене прирікає на такі муки. Коли ми ще тільки зустрічалися і не мали дітей, ми кохалися й потім він шепотів мені на вушко вірші, доки обоє лежали стомлені й розпашілі. Вірші його завжди були про якісь квіти, про орхідеї – «бо вони схожі на жіноче лоно», – про південні вітри, про моря, а подеколи згадував і різні екзотичні штукенції, як-от цинамон та оксамит. Щось на кшталт того, буцімто я маю смак кориці, а шкіра моя – мов оксамит, а коси мої пахнуть морем. Але ж я знаю, що це не так, бо мати мені якось сказала, що мої коси смердять. Але, мабуть, тоді його слова мене дуже збуджували. Я знову спалахувала і хотіла з ним кохатися, але він не міг так зразу, тож мені доводилося повторювати його ж вірші, аби хоч якось його завести.

Зараз це вже не працює, слава Господу. Його поезія мені вже так набридла, що не можу прочитати жодного рядка, а тим більше – слухати, як він декламує. На жаль, від цього мені нікуди не дітися, бо, як я вже казала, Горан тоді дуже сердиться, а я не хочу себе й дітей наражати на такі конфлікти. Відколи ми перестали кохатися, він мені читає вголос, а не дає на папері, щоб я прочитала сама. Доки я раз за разом споглядала, як він стоїть посеред вітальні у яскравому світлі люстри, роздивлялася його бульбуватий ніс і сіре обличчя, потроху стала розуміти, що насправді ця поезія не така вже й хороша. Часто його вірші взагалі не стосуються нічого іншого, крім того, що він пише вірші. Либонь, його цей факт збуджував. І сексуально теж.

От наприклад:

Її запах,
Наче в осені,
Вона розпливається,
Як краплі дощу в очах,
Як слова,
З яких я пишу
Свої вірші.

Може, це й не найкращий приклад, але я пам'ятаю тільки ці рядки. Саме фразу «як слова, з яких я пишу свої вірші» я одного разу «випадково» процитувала, аби він перестав сердитися. Я вдала, що наспівую їх – це «поетові» особливо подобається, бо він завжди мріяв, що який музикант покладе його вірші на музику. Він навіть не розуміє, що це неможливо. Його вірші не мають ритму, здебільшого – і сенсу. Це просто якісь порожні фрази, накидані одна на одну під виглядом віршів так, що це схоже на думки якогось неука, котрий побачив незнайоме слово – цинамон або оксамит. Я була ще дуже молода й недосвідчена, коли ловилася на такі витівки.

Боже, яка ж я була дурна, це просто неймовірно! Досі не можу собі цього пробачити.

Отже, як ми познайомилися. Я вже казала, що це було на одному поетичному фестивалі. Я там була перекладачем – до того, як стала викладати історію, я перекладала й так потрохи заробляла. Якось увечері всі поети й перекладачі зібралися поспівати в залі велетенського готелю. Тепер я знаю, що всі ті віршомазі дуже поважні, бо ж вони, на їхню думку, не тільки клепають вірші, не тільки мають чутливі душі, але й добре тямлять у музиці, мають гарний слух і всі до одного вміють співати. Тоді я вперше й побачила Горана. У стилі того дійства він був одягнений у білу сорочку з національним орнаментом. Мушу визнати, що вона йому збіса пасувала – дуже тоді був гарний. Якщо добре подумати, то тільки через це я й закохалася в нього. Його груди під сорочкою скидалися на обриси майстерно виліпленої скульптури. А плечі, а руки!.. Сильні волохаті руки – тільки й хочеш, аби вони ніколи тебе не відпускали, завжди тебе тримали і несли хоч на край світу. Горан не сидів, як усі інші, а стояв, обпершись об стінку й нахиливши голову. Спостерігав. Дочекався моменту, коли всі стихли, раптом випростався і заспівав народну пісню. Думаю, що то була «Сокіл море п'є», бо тепер мені вже відомо, що іншої він не знає. Він так театральнo завивав, так заплющував очі й закидав голову, так підстрибувало його адамове яблуко – мені він здався схожим на півня, що кукурікає. Це було трохи смішно, але разом я бачила його груди й руки, і не могла не уявляти, як він мене обіймає. Коли він докукурікав, усі йому стали аплодувати, а він подивився на мене. У його очах були сльози – мабуть, від напруження, з яким кукурікав. А тоді мені здалося, що то в його очах туга. Я відчула, що маю його втішити. Того ж вечора я його втішила в його кімнаті, і так це все почалося...

Він без упину вештався різними поетичними фестивалями – постійно, коли йому давала змогу робота. Працівник, до речі, з нього був кепський. Уявляю, що він робив на тих фестивалях. По-перше, приносив півчемодала своїх тоненьких поетичних книжечок з поганючими м'якими обкладинками. Більшість з них перекладено англійською та кількома балканськими мовами, аби іноземці могли якось розібрати його безглузді письмена. Я не знаю тих мов, які його цікавлять,

тож, на диво, і не вимагав від мене, щоб я для нього перекладала. Окрім того, він вважав мене невдатною до поезії, мовляв, я її не розумію, бо останнім часом я геть не цікавилася тим, що він «творив». А переклади його віршів просто жахливі. Не в сенсі змісту – у його поезії змісту й так ніколи не було – а саме граматично кульгаві. Усе через його скнарість. Хоче, щоб йому переклали вірші, та не хоче за те платити. Тому завжди знаходить собі бідних молоденьких дівчаток, які ведуться, очевидно, на його зрілу «привабливість», і ті перекладають йому задарма, чи за мізерний гонорар. Кілька разів я чула, як він торгувався з ними – за роботу пропонував двадцять примірників своєї книжки. Насправді це дуже соромно, але що ж маю робити...

Коли повертається з поетичних фестивалів, завжди показує мені фотографії зі своєї камери. Частенько дає її іншим, щоб зняли його самого, тож має чимало фото, на яких він читає поезію – біля якоїсь трибуни, з мікрофоном чи з однією зі своїх книжечок у руці. На всіх фото у нього «поетичне обличчя» (коли я йому таке кажу, його це дуже тішить, навіть не знаю, з якого дідька): брови підняті, одна вища за іншу, наче він чимось схвилюваний і одночасно розчулений. Руки простягає вперед. Волосся завжди вимите і часто віється за свіжим вітерцем приморських містечок, фестивалі у яких він особливо любить. На інших фото часто бачу жінок – здебільшого незаміжніх. Щодо співробітниць фестивалів, молоденьких дівчаток, то ними я не переймаюся. Не вірю, що їм може сподобатися такий старий дивакуватий дядько. Думаю, що він цікавить жінок іншої категорії. До неї належать дами міцної комплекції, зі складками біля талії і під пахвами, де в тіло врізається бюстгальтер. Вони темнокоші, вдягаються у тісні червоні або чорні сукні і фарбують губи яскраво-червоною помадою. Нерідко напинають і різноманітні, мало не театральні капелюхи. Масивна блискуча біжутерія прикрашає їхні м'ясисті пальці та шиї. Їм здається, що вони випромінюють зрілу жіночність і загадковість, вони прагнуть пахнути корицею, а голоси їхні – м'які, мов оксамит. Нехай. Може, Горан їм чимось допоможе. Мені байдуже.

Аби лиш іноді вночі приходив до мене, казав: «Орхідеє, відкрийся», – і я відкриватимуся.

З македонської переклав Володимир Криницький

Анатолій Власюк

ТРУМНО

Суренові Закояну

Баба Галя на труну казала трумно. Так говорило все наше село.

Трумно вона купила років десять тому і ледве затарабанила на горище. Їх тоді привезли цілу машину, і люди спокусилися на відносно низьку ціну й пристойний вид.

Баба Галя втратила радість до життя і дивувалася, чого це Бог забув про неї. Чоловік помер давно, син спився в місті, до матері не навідувався, донька зникла на заробітках в Італії, внуків не було. Навіщо жити?

Важкі думи обступали бабу Галю. Ще вдень можна було терпіти. То на городі попорпається, то якусь зупку зварить, то курей погодує. А вночі – хоч вий. Лізе минуле тобі в голову, мало не божеволієш.

Баба Галя тоді вставала, дряпалася по сходах на горище, лягала в труну. Знала, що гріх, але просила в Бога, аби забрав її. Як не дивно, скоро приходив сон, і ніщо вже не лізло до бідної голови. Так і спала в труні до ранку.

Бабу Галю знайшли в трумно, коли одного дня сусіди не побачили її на подвір'ї, а пес ще звечора немилосердно завивав.

Чоловіки ледве знесли з горища трумно з бабою Галею і поставили у вітальні. Жінки вже знали, що робити, бо баба Галя не раз казала їм, у що її вдягнути. Священик крутив носом, бо не мав від кого отримати хоч копійку за похорон. Дивним чином під вечір завалився п'яний синок, голий і босий, плакав, аж заходився, поки не заснув і мало не проспав похорон.

Десь через місяць приїхала донька з двома оливковими хлоп'ятами і череватим старим, який виявився її чоловіком. Той щось белькотів по-своєму, а сусіди лише скрушно кивали головами. Потім хтось сказав: «Не дочекалась баба Галя онуків», а інший заперечив: «Може й добре, що не дочекалась...»

ГІДРА

Степанові Процюку

Якось Василь назвав свою тещу гідрою. Звідкіля він узяв це слово, й сам не докумекав. Сталося це після того, як теща в неділю прийшла з церкви й почала клясти сусідку, чії кури порпалися в тещиному городі.

Слід сказати, що теща не дуже переймалася святощами. Мабуть, не було такої неділі, коли б вона, прийшовши з церкви, когось не кляла. Василь негативно ставився до цього, але нічого не казав. А тут слівце зірвалося. Й сказав ніби тихо, але почули всі: і тесть, і дружина, і Софійка з Максимком. Ну, і теща, звісно.

Василь принципово не ходив до церкви. Найперше мав за приклад тещу. Але, найголовніше, що священиком був його однокурсник з університету. Разом бігали до дівчат – а тепер мав йому казати «отче»? Та й зробив цей однокурсник

з церкви собі годівничку. Хатинку вимахав дай Боже, машину пристойну купив, доця в Києві навчається на міжнародних відносинах. У селі всі гуділи, засуджували священика, але відкрито ніхто не виступав.

Після того як Василь мовив оте «гідра», запала тиша. Здавалося, планети призупинили свій хід. Дружина злякано глянула на нього, тесть нервово закурив, діти припинили. Теща на півслові обірвала свої прокльони, густо почервоніла й заспішила до хати.

В селі потім гомоніли, що відтоді як Василь назвав свою тещу гідрою, в неї почалися хвороби. Василь і сам уже не був радий, що вплутався в таку оказію. Поки Гідра (а це назвисько миттєво приклеїлося до неї в селі, хоча достеменно ніхто не знав, що воно означає) ще ходила по неділях до церкви, то вже нікого після цього не кляла. Так, лише бурчала, мов невдоволена дитина, якій не купили цукерків, і вона знала, що їй не куплять. А коли злягла, то Василь не знаходив собі місця, вважаючи лише себе винним у цьому.

Він став називати тещу мамою, хоча раніше не балував її цим, ходив до церкви. Хоча під час служби Божої думав про своє, все ж змирився з долею.

Теща згасла швидко й безмовно. Він бачив осуд в очах дружини. Перед смертю Гідра попрощалася зі всіма, але не з Василем. Ховало її все село. Василь ішов зі всіма, але був ніби на іншій планеті. Він думав, що якби в ту мить з його вуст злетіло якесь інше слово, можливо, теща б іще жила...

ЧМУРДЯЙКІН

Опанасові Розенберженку

В Едіка з Весняної було неоковирне прізвище – Чмурдяйкін. Кликали його Чмурем. І тато в нього був Чмурдяйкін, і кликали його Чмурем. І мама в нього була Чмурдяйкіна, і кликали її Чмурихою. І дідो в нього був Чмурдяйкін, і кликали його Чмурем. І баба в нього була Чмурдяйкіна, і кликали її Чмурихою. Далі гілки генеалогічного (гінекологічного, як казала його знайома Светка) дерева були обрізані, й Едік сподівався, що його предкам поталанило більше з прізвищем.

До своїх сорока п'яти років Едік так і не одружився. А й справді, хто хоче вийти заміж за Чмурдяйкіна, аби на все життя стати Чмурихою? Правда, була в нього одна красуня, яка по вуха закохалася в нього. Справа вже йшла до весілля, але в останню мить красуня передумала: «Може б ти прізвище своє змінив, га?»

Едік був упертюх ще той. Навіть коли внутрішньо визнавав свою неправоту, все одно гнув власну лінію. Якби красуня якось по-іншому сказала, він би, може, й змінив своє неоковирне прізвище. А так її заява його обурила. Мовляв, якщо любиш, то вийдеш заміж і так, і носитимеш моє прізвище – а ні, то пливи собі, лебідочко, куди знаєш.

До сорока п'яти років у Едіка назбиралася поважна колекція жінок, з якими він переспав. Більшість із них були випадковими в його житті, але траплялися й серйозні захоплення. Деякі теж казали: «Може б ти прізвище своє змінив, га?», але він уже не сердився, як уперше.

Як вода довбе камінь, так і жінки Чмурдяйкіна втовкмачили йому в голову, що слід змінити прізвище. Нарешті він зважився. Гучно відсвяткувавши 45-річ-

чя, прийшов до РАГСу і рішуче заявив, що не хоче бути Чмурдяйкіним. Поки обирав собі нове прізвище, поки готували документи, минуло чимало часу, але процес пішов, і був він незворотнім.

Якраз о цій порі Чмурдяйкін зустрів свою красуню. Вона розповніла, так що він відразу її й не впізнав. «Чмуре, це ти? Привіт!» – аж йокнуло щось у серці, коли почув її голос. Поговорили. Красуня розлучилася, дітей не мала. Натякнула – чи то жартома, чи то всерйоз, – що готова вийти за нього заміж і стати Чмурдяйкіною. Він посоромився сказати, що змінює прізвище. Записав номер її мобільного телефону. Все вагався, але так і не зателефонував. Потім десь загубив папірець, на якому той номер був записаний.

© Леся Олендій

Дмитро Волинський

ТИ МАЛЮВАЛА КВІТИ НА ПАПЕРІ

Ти малювала квіти на потертому папері,
А я стояв й збирав зів'ялі пелюстки,
Що ти колись зривала, сидячи у сквері,
І промовляла, тремтячи: “Кохав, чи ні?”

Кружляли пелюстки і падали додолу,
А в них, в тих пелюстках — відлуння почуттів,
Тих почуттів, що розпинали твою душу сивочолу
І кидали мене у вир безсонних каяттів!

Не відаю тепер, чи правильно тоді усе зробили?
Хто винен був, а хто залишився правий?
А поки що — цвіли лиш квіти на потертому папері,
Що я колись з тобою не зберіг...

Тетяна Грицан

НА ЧИСТІМ ВИРІЗІ ЛИСТА

Там ніжно цілує ранок
У сповнені соком тумани.
Хочеш, мовчатиму,
Стану зіркою орфограми
Із твоїх снів.
Стану сонячним спомином,
Трунком кохання.
Вислала річка краплі
У невагомість прозору.
Знаєш, терпкого мало.
Все переповнює ласка.
Крізь пересили-мори
Смокчу трунок останній.
Як запізніле літо.
Соки мої незвані,
Я закосичу світло.
Пахне м'ятною наливкою.
П'ю, упиваюсь неспокоєм.
І непритомнію
В небі оливковім.
Силиться слово із воском
Так ми втрачаємо усе на світі,
Іще до того, як воно було.
Приснився сон, скропила соком,
Закрила кришкою,
Приспала.
Мій сон заснув, а я знайшлася
На тому березі, пообіч шляху.
Хотіла збризнути медовим соком.
Мураха випила, лишився слід.
Пролізла слідом,
На чистім вирізі листа
Знайшла прочитану сторінку.
Не спала, думала, не взріла,
Як втомлено заснула,
І забула, що снівся сон,
Що думала, що чула.
Танцюють замурзані, збиті амбіції.
Зникнули в завтра мої амуніції.
Прострочили жилами,
Поштрикали вилами...

У стозі сіна проєкції.
В прогірклій позі інспекції.
Солома затерпла, зомліла.
Провітрилось. Заніміла.
Певне, мої нерозумні вітри,
Колись запізнілі амфори,
Йдуть на верхи
Прозрілих невинних
Порфір.
На забудь
Не забудь, не забуду,
Зазимнію.
Вивірю часом
Слова ненаписані.
Знаю.
За Парнасом виміряю
Сни.
Моці в зашкаленім
Прорізі-поросі...
Добре, цитуй:
Забіг і забився,
На сторожі я.
З кадилом.
Попереду сотні вітрила,
Опари і денне світило.
Позаду туманні вітри
І... Сонце.
А сумніви, спротиви,
То лиш ілюзії.
Знайду свої доходи алюзії.
Сколотом зрошують сходи.
Зриваю гонору
Вистиглі грона.
Зіскакую соками
Сизого обрію...
Рву вицвіт пахучий,
Вдихаю землі аромати.
Я зоряна казка,
Я мати твоїх віків.
Пам'ятай це.
Я – Сонце.
Руденькі віражі
Соняхи –головки.
Ваготи норовисті .
Руде сонце,
Рудий котик,
Рудий вітер,

Ржавий сон,
Червоно-жовтий
Жовток спілий.
Ясноволосих неоформ.
Соняшники...
Моєю долею співають
Зорі літ. Озон кохання.
Ти вигадав
Знайти принади слід
Так, так, не зміг
Змінити напрям.
Потік стікає у води
Родоводу.
Із чорних ядер знатних
Б'є денне світило.
Живить м'якою зерниною,
Булою святих
Зелене виміру тіло.
По чорній землі Сокорух.
І тільки те називається
Сущою кров'ю,
Що сповнене життя Любові.
На небосхилі
Царства Сварог –
Восьминіг із тінню дзеркал
У сонячній змові.
Крок до видноколу.
Обірвані квіти,
Покраяні звуки.
Розстріляні віти
Яріють на вітру
Почуванням життя.
Трутою з-під пера
Стомлено тиснуть події.
Центри душі
Евфонією слова стали.
Цілунком-трунком
Неопалимі миряни
З глини віків повстали.
Аби зродитись спілими
З початку ночівля.
Впасти у очі
Владарю ночі
Сніпами світлих днів.
Кожна сила має звіра.
Мій вимір – Карпатський сокіл.
Гасає яструбом Осьмисміл.

Три-сім
Світ навиворіт. Сонця окіл
Сумлінням ширить ідеал.
Рівновага – воля, де осінній
Туман-аксакал.
Зі сну подає веснам руку
Чотирикутним ямбом,
Дощовими кроками, крилами.
Я – до рожевого міста Тулузи.
До Плащаниці. За ви-токами, силами.
Захопив місяць Сонцем поле,
У амбітних просторах
Спиваючи твою покору.
Я лишень хочу достукатись вгору,
Я лишень прагну скоритись
В оновленім зорі.
Ти – на півмісяць,
Удвоє сонце.
Твої сліпучі очі
Проникливо зичать стронцій.
Бери, злітай у Пророчі види,
Забери нектар Миру.
Зламай фотони-привиди.
Озоном, озоном
Обіймеш землю.
Солоною радою зв'язуєш
Простори.
Юначими мріями...
Сонце в покорі.
Каміння, колони коріннями.
Зелене яскраве
Яблуко вкушене,
Землею пророщене,
Зимно заношене.
Пломенем липня,
Липою пахучою,
Спочину у політку
Птахою замученою.
Твоя рада, твоя правда.
Мій пророщений колос.
Твій зволожений голос.
Сім літрів сьомого трунку,
Сім частин в пост огранку,
Чистий овид сьомого ранку.

Двері життя

Потуманив мороз
Стійку сиву.
Забуваючи теплі шарфи,
Ми невміло, крізь сон наболіло,
Проминемо, ковтнемо
Завершальну пілюю.
Я на прив'язі сотні пісень.
Ти в амброзії відстаней.
Стань автентичним вогнем,
Визрій оливою.
Сливи, яблука, димно змило нам.
В тепле лігвище
Пань – пророчиць.
Відає завтра: час зими сточить.
Каменів, Скамени стискаються: мнімо
У попели правди. Ходімо.
Сьогодні
Спиниться річка, затримає вітер,
Чекатиме Сонце на твою Зірку.
Монетами всипляться слово за словом.
Черниця зрадіє: дарунок богам.
В чеканні чеканю прозорі вітри.
Врятують крила. Один, два, три...

Олеся Гунько

В ОСІННЬОМУ ЧАСОПРОСТОРІ

Ти ніколи не знатимеш,
Як я жила тоді,
Коли Ти відважився
На цей безнаркозний розтин,
І усіх скелетів
Чекала раптова амністія.
Все, що було цінного –
Колами по воді
Розпливлось умить
В осінньому часопросторі,
І лиш гострий біль,
Як кат з іржавими вістрями.....
Ти ніколи не знатимеш,
Як я тоді жила,
Коли «Ми» померло –
Його поховали без почестей,
І клінічну смерть
Як гіпотезу заперечено,
А на спільних спогадах
Вже застигла смола,
І грядущі плани
Повитирано дочиста,
І загаслі вікна
Дивляться в ніч приречено....
Ти ніколи не знатимеш,
Що довжелезний рік,
Я себе збирала
Знов, як дитина пазли,
І сліди від вістрів
Вже перейшли у загоєння,
І, як шлях Сізіфа
Щодень долав Чоловік,
З яким ми, як первісні,
Дивам даємо назви
І живемо нагі,
Ще на вході здавши озброєння..

24.11.2014

А, якщо час і справді
Тече не лінійно?!
Якщо послідовність вчора-сьогодні-завтра –
Не аксіома?!
Якщо опале листя ледь зеленіє
У іншому вимірі, де ми ще не знайомі?!...
Якщо світ насправді
Не площина двох осей,
Ідесь ми живемо, руйнуючи схеми?
І квіти твої ще пахнуть у моїм волоссі,
І жодного шансу бути доведеними
Не мають старі теореми.

22.12.2014

Іскристе вино заграє із пам'яттю,
Скроплює спогади,
Як засохле по літі зілля,
І вони оживають...
Скільки Тобою схронів у мозку зайнято!
Звична справа чи божевілля?
Не знаю...
В іскристім вині загубити болісне –
Простий рецепт – Per ora,
І дія внутрішньо-серцева.
Магніти на холодильнику –
ключі від скриньки Пандори...
Платформа двірцева,
З якої не повертають...
Чавити себе непоспіхом,
З'єднатись із вино-гронами в єдину масу
(«Від цукру вільне»)
Іскристе вино відчаю
Щасливим заборонено
Вживати доточно – Можливе похмілля...

08.03.2015

Звісно, день міг бути і кращим,
Грець вже із тим дощем,
Сонце – розкіш в цім краї....
К бісу правила, знову цигарка натще,
І тютюн вгамовує щем,
Заговорює, присипляє...
Дим, як медіум між світом цим і тамтим,
Сиві хмарки чату з Великим Духом.
Куріння трубки в ацтеків було святим –
Той час, коли Чоловік говорив, а Бог слухав.
А потім тіло видихало в небо свій біль,
Проганяючи чорних думок спазми.
І правильні відповіді приходили мимовіль,
Несподівано очевидні, хоч і не сказані....
За сьогодні вже втретє дощ вщух –
Весни короткотривалі приступи істерики.
Видихаю біль – можливо і мене зцілить Великий Дух –
Недаремно ж вірили індіанці Північної Америки...

11.03.2015

Уляна Дудок

У ПАЗЛАХ ТВОГО «КОХАЮ»

Провесінь

Закутай мене у місто з провулками теплих ліній:
бруківкою бродять весни, та ще на повіках іній.
Ледь змерзли мої долоні – в них три пелюстки надії.
У сірий меланж на скронях, у всі почуття, що вмієш,
в сорочку з летких флюїдів, у кожную клітинку й рису,
в п'янку паволоку лісу, де зустрічі, мов іриси,
закутай – на вдих і видих. Я буду з тобою різна:
зваблива, невинна, грішна. Закутай у себе ніжно:
у сильних плечей фортеці, повік шовкокрилу зграю –
ця провесінь стільки сниться...
...у пазлах твого «кохаю».

Чаші

Здорожений прийдеши у вечір, що пахне трой-зіллям:
дві чаші із вітру та зоряна свастика неба.
Мої почуття такі ж давні, як світ за Трипілля,
мовчання твоє для душі – терапії потреба.
Наслухатись білих барокових мушель до млості,
щоб вітер змішав кардамон і корицю на шкірі:
всі зустрічі наші, як руни слонової кості –
такі ж незбагненні, такі, що ніхто б не повірив.
А море згорнулося кішкою тут під порогом,
напийся спокою, впокореним легше, Свароже:
забудеш жінок – тих, що знав, і забудеш дорогу.
Приляж під цією зорею ти, мій подорожнику.
Всі контури тіла непізнані досі санскрити,
вже вечір змішав почуття, як ромен і полин...
Там, в іншому вимірі, чашу на двох розділити
судилося, – віриш, бо більше тобі не болять.

*

Ти знав де моє вікно
з краєвидами літнього моря
пережита давним-давно
наче кадри старого кіно
не повториться та історія
там на березі твій фрегат
я здавалась тобі без бою
розкриваючи зміст принад
розбиваючи хвиль каскад
сукня падала наче Троя
ти як море уже приручав
мене дику тропічну пристань
до самотності років триста
кожен камінь тоді кричав
Одіссей буде далі плисти

Друг

Потяг. Ніч. Мовчанка і гітара.
Друзі: ти і томик Елюара.
Ніч пливе із мріями у Везі.
Ти – мій друг, з думками трохи сгазу.
Ця мандрівка майже випадкова:
там чекають вірші і розмови.
Гра в мовчанку – наш душевний стан,
в тебе був із музою роман?..
Ти – близький по духу пілігрим,
що мовчиш, – тобі бракує рим?
І постскриптум: хто із нас письменник –
ти... мій друг? Ти тільки мій...
щоденник.

Осіння елегія

а постіль пропахла кавою
до локонів мідно-корицевих
все місто здавалось забавою
з монетами стертими лицями

полотна ще дихають румбою
і дотиком пальців шовковим
були ви мадонною згубою
осіння богине любови

а місто капризно нахмуриться
продовжить свої карнавали
чужою прокинеться вулиця
де ми так нестримно кохались

Вона

Тебе віднайшла її мапа,
на кутиках вуст поцілунків
не буде. Вона, як самба –
фліртує без всяких стосунків.
Тобі географія тіла
її незнайома, як Мальта.
Вона би тебе спокусила
невинністю, мов Есмеральда.
Запалювала б очима,
думки розпливалися б морем –
тільки вона невловима,
хімерна твоя Айседора.
І коли від життєвих оман
цей світ перестанеш любити –
тебе віднайде, як роман,
вічна твоя Маргарита.

До світанку

Ти найкраще, що в мене було,
найсвітліше – що в мене ще буде:
не писали ні Гете, ні Лок,
ні старі філософські талмуди, –
Тільки промінь об шибку, як Бог.
До світанку чотири секунди.
Видихаємо тишу на двох...
У пологовий сходяться люди.

*

на присмерку рожевої весни
де профіль бусла у тонах бузкових
у травах місяць повний та ляний
і стався місяць повинню для них
а ми шукали броду у любові

вона текла бруньками із кори
зелений безум наливався п'яно
ти щось мені впівголос говорив
і був мені на форте і на піано
оцей порив і полонез пори

на присмерку рожевої води
зозулі воду пили як з криниці
а ти один на цілий світ один
а ніч циганка ніч така відьмиця
приворожила серце назавжди

*

ви теж чуєте цей зойк
він пронизує небо
білим птахом з черленою ознакою
яку можна ідентифікувати навіть наосліп
він протягується
меридіанами зради
прокльонами матерів
і цією нескінченною зимою
залізною дорогою від Львова до Сімферополя
«Посланиєм» Тараса землякам своїм
ви ще чуєте його
мені від нього нікуди не подітись
він продовжує мій хребет
ультразвуковими хвилями вібрує у скронях
крізь отвір у небі
відлітають білі птахи до вічної весни
але
коли він раптом обірветься
як звук затвора снайперської гвинтівки
коли цей зойк раптом обірветься
аби я і всі ви про нього забули
тоді і мертві
і живі
і ненароджені
земляки мої
стануть глухоніми

*

ти в її торканні
пруткий спраглий
вихоплюєш чепраги
сонця на грудях
входиш у неї
і вона відкривається
тобі мольфаркою
оберненою в ріку
і вже здається далеко
шелест ватри
очеретяний дух берега

ти в її тілі
слухаєш перецвілі
камінні голоси
плюскіт риби
стогін лози
затиснутий в чепраги кіс
зчитуєш з неї
мову предків

ти в моїй пам'яті
виходиш на берег
а за спиною лащиться
Тиса
що знає
військові маневри краще
ніж ціле військо жовнірів

*

мить відлітає легко пір'ячком павутиною
сідає роздивляється золото завіконне
струшувати минуле перекладати у скриню
ліки слова з поштівки глицю старі ікони

бережно переливати згадки про всіх спочилих
наче у два горнята невистиглий чай з шипшини
кожна його історія залізної сотні сила
освячена до схід сонця рум'яноква батьківщина

вміє тебе читати бо тепло закутує плечі
мріянням паволокою словами непроговореними
смеркає між вами осінь і пальці його старечі
ще міцно тримають промені задля твоєї опори

мить і здійснюються сутінки надривно останнім вирієм
на серці тріпоче листя услід шелестить кобзарями
а далі його мандрівка звідки уже не вертаються
навіть якщо ти лишаєшся як перст за тією брамою

Маріанна Задорожна

НАТХНЕННЯ

Уривок з роману «Програміст»

Єдине, що може перевтілити розбурхану уявою свідомість, це Натхнення, що дозволяє хоч трохи наблизитися до того неймовірного відчуття, що виникає з відкриттям у собі незнаного досі світу. Хочеться вихлюпнути назовні те, що переповнює по вінця, але не знайде іншого виходу як у творчості, яка неможлива без Натхнення. Тоді відшукаються можливості унаочнити ідеї, які могли б залишитися в світі абстракцій, так і не знайти справжнього існування. Так матерія наповнюється тим, чим ніколи б не стала без доторку інших сенсів, подиху іншого світу. Так з'являється новий вимір. А для людини так важливо оте нове. Що б не вкладалося в це поняття. А вкласти можна багато. І це відкриває можливості. Такі важливі, щоб прийшло Натхнення. Наче посланець іншого світу. Як мрія. Навіть більше – мрія, яку можна відчутти, побачити, почути, доторкнутися.

Але Натхнення таке полохливе, що здається малоімовірним і важкодоступним. Воно виглядає надто нереальним, щоб можна було справді зважати на нього, як на явище. Але ж його плоди цілком реальні. Навіть матеріальні. Вони яскраво засвідчують, що справді є таке диво. Адже як інакше пояснити те, що відчуваєш, коли приходить це нездоланне бажання творити. Адже саме творчістю називають появу чогось такого, що раніше не могло існувати. Навіть якщо було щось схоже. Але ж тільки схоже. адже в кожен такий витвір вкладено частку людського всесвіту, частку особистості творця, що надає витвору життя і цінності. Адже повторення неможливе.

Що ж змушує так прагнути цього відчуття, яке дарує далеко не тільки визнання і насолоду, приносить бурю і неспокій, забирає все інше. Адже якщо щось визнається важливим, все інше залишається поза межами уваги, автоматично випадає з поля зору. Але ж воно того варте. Відомо, на що доведеться піти. Та Натхнення приходить так рідко, так важко зловити той момент, коли мелодія зазвучить всередині, коли наповнить простір чарівний пилок, що розпилили саме для тебе. А якщо не для тебе? Якщо для іншого? Але ж звучить цей голос далеких галактик, який відкриває тобі місячну дорогу, що поведе слідами снів. А може розбудить шторм і бурю, високі хвилі, що кидатимуть корабель на рифи. Чи вплинеш? Чи надійний човен? Все одно не відмовився б від цього. Адже справжнє життя ніколи таким не буде. Хіба лиш віддалено схожим. І то, якщо пощастить.

Що ж розповість той голос? Найприхованіші таємниці? Внутрішні суперечки? Замовчувані почуття? А може те, що побачив у звичних речах? Може й те, що дива таки трапляються? Те, що можливо більше, ніж здається?

Що відшукати в тій скриньці? Трішки надії. Трішки радості. Трішки смутку, що покладе тіні на пейзаж. Адже який пейзаж без тіні? Трішки довіри і дрібку сумніву. А може й більше. Якщо вдасться. Питання без відповіді. Знахідки і пошуки. Відповіді на питання, які ставити не наважуєшся. Відповіді щирі і хибні, але від того не менш реальні. Якщо вірити. Чи й трішки віри також? Знайдеться й це. Потреба виговоритися. Потреба вислухати. Вони можуть зустрітися на про-

сторі творчості, поєднатися в цілісність, здійснити нездійсненне. Чи справді це так? Не можна сказати з певністю, але деколи таки так. Якщо пощастить. Або ви-йде. Або вдасться. Вистачить майстерності. І Натхнення. Різноманітного. Багато-ликого. Такого боязкого і сміливого водночас. Чи справді воно таке? Так кажуть. Доводиться тільки повірити. Натхненному слову. Або самому вслухатися в Музи-ку. Ту, що звучить скрізь, що пронизує простір, що створює особливу ауру навко-ло. Вона і є Натхнення? Здається так.

Натхнення як золотий пил обсіпає найзвичайнісінькі дії, перетворює їх на особливі ритуали, що змінюють навколишнє. І таки справді змінює. Фантазія, уява, мрії не можуть запустити перетворення, якщо самі не будуть увімкненні до джерела Натхнення – справді невичерпного джерела енергії. Якщо тільки відчу-ти, де пролягає те життєдайне джерело, прислухатися крізь краплі кришталевої води. Та безліч інших звуків, що оточують нас, не дають змоги вслухатися. Втеча не дає часу озирнутися. Час стікає крізь пальці. Здається, що так і тільки так може бути. Але ж знаходять. Знаходять більше ніж шукали, адже цим джерелом мож-на скористатися неодноразово, доки доведеться шукати іншого. Хоча такі дже-рела невичерпні, але слух з часом слабне. Особливо якщо доводиться вслухати-ся в таку тонку прозору мелодію. Як вплести її у власне полотно? Як використати у своєму мереживі? Чи не урветься нитка? Чи не сплутається жмутом із іншими? Як потім розплутати? А якщо доведеться рвати все? Власними руками? По живо-му? Чи вистачить нитки, щоб сплести заново? Чи втримає намистини, щоб не по-сипалися у траву? Не зібрати потім. А так хотілося долучитися. А здавалося, що наблизився до снів, але сні залишаються невловимим.

Натхнення ж пролетить на метеликових барвистих крильцях. Залишиться тільки спогадом. Покличе за собою. Синім птахом. Чи справді таке споріднене із щастям? Та ні. Частіше доводиться видобувати як руду із страждань, драм, болю і відчаю, з туги і смутку. Навіть якщо не свої. Навіть якщо сприйняті через інший погляд. Це також можна вплести у світ, колючий, але теплий. Слова роблять навіть такий досвід менш болісним, перетворюють у щось потойбічне, не справ-жнє. Віддаляють від пережитого. Від цього також не варто відмовлятися, хоча й не буде стільки світла і надії. Буде спокій. І примирення. Деколи доводиться і цим скористатися. Хоча б тимчасово. Щоб не застрягнути між нитками. Тільки б не забути, що це лише компроміс, який не може бути повним. Не може бути достат-нім. Просто щоб не забути. Нічого не забути. Як же це важко, але необхідно. Жит-тєво необхідно. Щоб залишилося й інше, щоб відчувалося гостріше, щоб цінува-лося більше. І Натхнення прийде. Тоді, коли й не чекали. Постукає в душу. І за-лишиться. Доки не з'явиться той, хто скористається дарунком ще вигадливіше і вишуканіше, або простіше і досконаліше, або лаконічніше і точніше. Кожен оби-ратиме сам. Кожен зможе по своєму. Але так і приходить неповторність. Так і ви-являється особливість, що надихатиме далі. Щоб ланцюжок не перервався. Дви-гун не зупиниться, хоча навіть його і не можна назвати вічним. Все ж це найбільш схоже на нього.

Олександр Кизима

ДУША І ЧАС

Передчуття

Чи то гроза насувається,
Чи то любов.
Промені сонця
Падають на обличчя,
На руки.
На обрії – хмари,
Повзуть по лісах,
Земля повертається
Тихо, тихо,
І в серці моїм
Росте і росте
Передчуття
Всесвітньої
Злуки.

Цілковитий успіх

Успішне сонце, успішні хмари,
Успішне небо, чи не так?
Чистиш успішною зубною щіткою успішні зуби,
Зав'язуєш успішні шнурки,
Успішно йдеш на успішний тренінг успішного тренера
На предмет успішного бізнесу успішних людей в успішнім середовищі,
Думаєш успішні думки, робиш успішні вчинки,
І десь там на тебе очікує успішна смерть і успішна пам'ять успішних нащадків.

Душа і час

Конгеніяльно, конгеніяльно
Ти йдеш, ступаєш дорогами осені
У світі
І віриш у зустріч, яка неодмінно буде;
Божистий промінь живого
Окреслює знане й незнане тобі,
Нетлінна душа і ласкавий час
Тебе оточують і промовляють:
Життя –
То є конгеніяльність усього,
Мій друже.
Любов –
То є світло присутності.

Шлях

Маленькі віршики тягнуть за собою великі вірші,
Великі вірші тягнуть за собою поеми,
Поеми тягнуть за собою романи й автобіографічну прозу,
А звідти вже – прошу на сцену космосу,
Де все це записано в кожній билинці
Й від моря до моря
Земля чекає на тебе.

Максим Кривцов

ЦИКЛ «ВІРШІ З БІЙНИЦІ»

*

В селищі наступили важкі часи
Ті хто там жили сумували щосил.

Не стихали дощі і холодні вітри
Свіжі продукти зникли з вітрин.

Другий рік не вирощували пшеницю
Не мали що класти до плащаниці.

Люди горланили благали Господа
Щоб вирізав враз пухлину розбрату.

І лиш зброяр не ходив до священика
Бо у інших речах шукав прощення.

Він добре розумів у чому справа
І зміг адаптуватись до обставин.

Умів керувати тими страхами
Що бідних селян гнали до храму.

Вважав для себе тепер за ікони
Биті дороги сірі терикони.

Йому миліші за піснеспіви
Польоти мін та їхні розриви.

Коли заходив за старого ясена
Тоді селянам головне пояснював:

«Маки червоні у туманах в основі
То терпка кров у теплім тілі Христовім.

І щоб прийняти дари євхаристії,
Потрібно сховатись й першим вистрелити».

Ті сподівались, що має розпогодитися,
Збиваючи бійницю всміхалась Богородиця.

*

Коли зістарію і буду носити перуку
Не зможу ходити й не зможу слухати звуки
Тримати за руку
За теплоруку
Я буду тебе тримати за руку.

Казали – ти сталкер заводиш до раю.
І там усі входи і виходи знаєш
Існує же місце, в якому діра є
Я хочу також з тобою до раю
Покажеш те місце в якому діра є?

Діру залатають й за нею проляже туман то
Від світу лишиться лиш звук лиш коротка мантра
Я буду тримати
Що кожен твій атом
Я буду тебе за руку тримати.

Пояс Господа

1.

Чоловік тягне своє тіло
Тіло важке та у зморшках,
Тіло як мозок, як пси породи шарпей.
Ріку залишає квапливо
Вода щосекунди тоншає
Вода бентежить свідомість наче спиртне.

Вода як смородина чорна
М`яка й глевка наче тісто
І він вбирає у себе рухи води.
Розхитується наче човен
Й падає як від каліцтва
В білий туман його волоче Поводир.

2.

Тобі
Господь
Очі зав'яже
Й розкаже
Виразно
Про пояс зі шкіри
Який на очах
До тебе пристав
Наче реп'ях
Наче до куртки сніжки.
І очі відкрий
Щоб бачити шлях
Сповідь тепер
Й не поспішай
Та проникай у рядки.
Темрява друже
Уже не канон
Можеш виймати
З долоні клинок
Каже, тепер він
Не важіль.
Як ще з-замолоду
Воду в вино
Щоб спрагли
впоїлись
Не все ж одно,
Темряву - в світло
Дива же.

3.

«Епідеміологія смерті» – як дипломна робота.

Юнак досліджував побут різних груп, підходив потай.

А згодом все запитував

Це складне опитування.

Старий математик зазначив, вкривши долонею лисину

Що смерть вона не умисна, лиш похибка у обчисленнях.

І юнак все занотовував

Знав ціну кожного слова.

Виявляв що піддослідні ховались від смерті яв від бика

Інші вдягали чорне приймали гостю підливали в бокал.

Дратував всіх як кондуктор

Мав знати кожного думку.

«Смерті не варто боятись, друже, зумій її заслужити».

Такі міркування отримав у військовому гуртожитку.

Хлопак не встигав поїсти

Блукав лабіринтом істин.

Здав роботу із висновком від жебрака в дірявій гонучі:

«Смерть це вода невичерпна смерть це насправді сивість сліпуча.

Життя виявляється тим, що лишається випале в осад.

Смерть це врешті відкрити очі зв'язані поясом Господа».

Колискові

1. Морескова

Синій солоний
Холодний Месіє,
Вітер затих
І Ти вже лисієш.

Не заблукають
в волоссі дельфіни
Як маяки
Скелі нетлінні.

Я пальчик порізав
Начебто кров здаю
Накрию Тебе
Червоною ковдрою.

Вижену чайок
Хай сідлають гори
Спи вже засинай
Забувай про голод.

Можеш врятувати
Стрибаю у Тебе.
Чи це залишитись
Жити поміж ребер?

Тепліше зникаю
У Твоїй красі я.
Буду повертатись
До зустрічі, Месіє!

2.Териконескова

Сірий самотній
теплий Месіє!
Тільки насмажив
тонких млинців я.
Ніч гнила сливка
вмочай як у джем,
потім запий
терпким дощем.
І спи засинай
мій Териконе
Тобі у спокій
регіт Джоконди.
Ти замерзаєш
термобілизну
дам й засинай
Месіє, вже пізно.

Бачу вугіллям
Тебе кровоточить
загою свинцем
й порохом, хочеш?

Я порахую
пострілів сім'я,
Склали воронки
цілі сузір'я.

Уже головує
Морок на троні.
Сховайся та спи,
мій Териконе.

Як вже обіцяв
Я кулями засію...
Буду повертатись,
до зустрічі Месіє!

*

Простір не безмір
Лиш волосина
Тонке як лезо
Повітря осіннє.

Шукає місце
Німе вороння
У цьому місті
За місце війна.

В жінки із скроні
Спадає листя,
Квола як сонях
Люта розхристана.

Біля вокзалу
Одні лихачі
Жінці сказали
Частіше кричи!

Збривай волосся
Знімай ганчір`я
І може ввосьме
Тобі відчинять.

А ті безликі
Бліді бентежні.
Жінка криком
Розширює межі.

Бідна горланить
Вискалює ікла
Бог за курганом
Зачиняє вікна.

Олексій Маслов

НЕЗРУЧНО МОРОЧИТИ БОГА

На пальцях

От тобі й раз.
Один як палець.
Є лиш указ
І виконавець.
Бог Аврааму дав ніж (тремтять пальці) у справах сімейних, —
Шок і багать головні, і ця віра — без волі для мене.
Рок жене сотні човнів на війну лиш заради Єлени.
Він — вказівний,
Ти — безіменний.
Якщо ж багато?
Як же тоді?
В ордені, в натовпі
Чи у орді?
Воль аж занадто. На сцені усі — виконавці, але головні:
В ролі вживаються геніїв, Наполеонів і Трьох Товстунів.
Троль, будь собою натхненний і курс «розпальцовки» пройди
нескладний:
Він — безіменний,
Ти — вказівний.
Смійтесь, мізерні знамена, і списи, і суддівські крісла
З Сина Людського або Архімеда в пісочниці креслень.
З сівалки — в землю, з пера — на пергамент, із клавіш, із пензля
Сиптеся, зерна, слова, ноти, фарби, спасіння із жмені.
З креслень — воскресла
Жменя — знамення.

Наче молитва

Заміни мене мною, та тільки новим і справжнім,
А фальшиве відший, відокрем, відріж, як ножем,
Бо такого, як був, із мене достатньо вже.
Заміни таким, якому нічого не страшно.

Я зізнаюсь тобі – тому, прошу я у кого:
Я не знаю всіх тих, у кого цього прошу.
Бо в своєму падінні я сам собі парашут,
А своїм недоробком незручно морочити Бога.

Поможи, біля хати і зараз існуючий в'язе,
Й неіснуюча вже перша хато, і ти допоможи,
І село по обидва боки від ріки, й комиші
По її берегах. Мої серце, і мозок, і м'язи,

Підніміть мене вгору. Схочу – себе перескочу.
Підмани мене чимсь особливо звабливим, життя.
Підміни цю підробку оригіналом. Затям:
Головне в такій копії – це неточність.

І враховуй, що всюди, як кадр двадцять п'ятий,
Поміж строф і, саме собою, поміж рядків, –
Скільки б зараз мені не було років:
Поможіть мені, мамо і тату.

Наче хто

Наче хто?
Наче кіт за хвостом,
Поженешся за власним минулим;
Ловиш втрачену мить:
Де впіймав – там тобі й заболить.
Як давно все було? Років сто.
Бо інакше б тебе не забули.
Скільки люду забуло про тебе –
Стільки, значить, минуло століть.

Що ти встиг?
Чи ти зміг підрости
Над собою? Побач себе голого
В пелюшковім снігу.
Чи набрав більше себе вагу?
Стільки сил, стільки клопотів тих,
Аби високо втримати голову.
І завжди в твоїй мові лунає
Те твоє немовляче «агу».

На Землі
Є старі і малі,
А між ними дорослі – лиш човники:
Рух – на здобич кидок,
Рух назад – перетравлять шматок.
Ця їдальня-вбиральня – це світ,
А дорослі – його співзасновники.
Такий висновок треба робити
З розповсюджених ними чуток.

Обдури
Їх – родися старий,
Не старій ні за які коврижки,
Не вступай з ними в гру, -
Перестрибуй їх як кенгуру:
Тридцять сім – це, щитай, буде три;
Сімдесят один – сім і ще трішки.
В розумінні такому – живий ти.
В цьому смислі і я не помру.

Не всім таланить украсти

Не всім таланить украсти –
От лихо, що не кажи;
Не всіх привалило щастям
Ковтати шматки чужі.

Нічого не вкрав – то нічого:
Й не крадучи люди живуть –
Благенько собі, убого –
Не тільки ж у їжі суть.

Бо ти неграмотний грак такий:
Отруту не продавав, –
Для тебе «колеса» – це в трактора,
«Трава» – це просто трава.

І не пом'януть онуки
За тобою таких заслуг,
Щоб їхню землю «штовхнув» ти
І різав завод на брухт.

Ти себе не перевиховуй –
Не вийде, бо ти, звиняй,
Потилицю триповерхову
Не наростив як свиня.

Що ти не в високому кріслі –
Так це ж важка робота –
Коли тебе з місця на місце
Тягають, як трухлу колоду.

В журналах тебе не видно
Й по «ящику» – що ж поробиш:
Ти ж не годоване бидло
На виставку і на продаж.

Та він же круглий, наш глобус:
Колись попросить води
Хазяїн життя у когось –
А кимось будеш ти.

Не бійсь – це не проповідь знову,
На неї все схоже лиш тим
Про світ невеликим словом:
Все зчіплене і збудоване
З відносин малих частин

(В дужках: електричні сили,
Нафта, атом і гроші,
І мізки, що все зрозуміли,
Авжеж, безперечно, тощо).

Ти в світі – неначе атом.
Маленький – ну і нехай.
Не бійся не бути гадом.
Нічого, що ти – не хам.

Не дам

Зайди на сайт приватних оголошень
І розмісти наступний текст: «Не дам
Свій дім і все, що в ньому, навіть дим
Не дам над ним. Не дам до рук хороших,
Поганих, все одно яких не дам».

Зустрівши перших-ліпших перехожих,
Скажи їм: передайте всім, що «Всім
Він ділиться, не дуже цінить гроші,
Всім ділиться, але не головним».
І хай що хоче думає з них кожен.

Зайди в своє дитинство і спитай
Себе самого, тільки ще малого:
«До рук хороших ти узяв би та й
Віддав би... котика улюбленого?»
Спитай себе. І не відповідай.

Не дуже жовтий жовтень

Щось і жовтень вже не дуже жовтий,
І октябрь не «восьмий», а десятый –
Час, навмисно вигаданий, щоб ти
Не вгадав би, як його й назвати.

Сонце у сироватці зійшло.
Що? В тумані? Може, і в тумані.
На траві місцями іній тане.
Ні, не іній – запітніле скло.

Листя – це налисники з повітрям,
На росі повільно розігріті, –
Скручене і кучами лежить.
Жерсть іржава. Рижі муляжі.

От для чого зойки сойки: так і
Чудною й відчутною стає
Тиша. Тільки дятел ставить крапки.
Тексту вже нема, а крапки є.

*

Не тоді я повірю у тебе, нове життя,
Коли ти заженеш мене в нові рамки,
А коли ти і я –
Кожне з нас стане знов як дитя,
Коли руки вкладки в твої ранки,
Зачерпну з твоїх ранків вологого світла
І умиюся ним, і обличчя не витру,
А від свіжого висохну вітру.
І скажу: скільки ж нам довелося віддати,
Щоб настала сьогоднішня дата,
Як я довго до тебе ліз;
Ти таке стало світле і чисте. Від сліз.

Непевного ранку

Сутінь. Обриси речей настільки розмиті,
Що не видно, хто мете це осіннє сміття.
Може, двірник шарудить жовтим і зеленим
Листям уперемішку з поліетиленом?
Вийшов з міста, заблукав, бреде неживою
Дорогою. Хтось із нас певно збожеволів:
Або двірник, або я. Надіюсь на друге:
В місті все як є – хай так буде. А дороги
Віддайте таким як я і таким як осінь,
Бо в наступному рядку рима буде «лосі».
Справді, я не жартую: лось іде на трасу,
Ледве чутно ворухить гравієвий насип.
Тихо йдуть копита без жодної підкови:
Тих не розбудити б, хто в гаражі /під ковдри –
Люди /автомобілі – ставали /лягали.
І ГАІ хай спить. А ми гаями-лугами,
Полями-лісами і лисами-лосями,
Не зайцями без квіток – простими зайцями –
Може, дуже вільні, мо', божевільні трохи,
Чотири- і двоногі, дворогі, безрогі –
Перевірити й переміряти дороги
Йдем, поки шофер ізнов не сів за баранку,
Тренувати певний крок непевного ранку.

*

Ну хіба це тополі?
Це чорні багнетні удари –
Розпанахали хмари,
Що йшли в пітьмі ік водопою
Як нікому не відомі тварі.

Ночви ночі вже повні.
Повний місяць пливе в них як миска.
Місяць доти шука собі місця,
Поки в небі ніби потоне –
Як примара під хмарним тиском.

Он птахи промислові
Якось соваються по повітрю.
Вони хитрі:
Вони винайшли мишоловлю.
А мені що робити?

*

Обережно.
Двері зачиняються.
Наступна станція –
Лівобережна.
Отак воно. Ще мить в метро –
І ми вже на одному березі.
Однаково щемить нутро
У березні і в вересні.
Душе моя, не плач.
Хіба ти не щаслива?
Я ж в тебе наче м'яч:
Півкулі права й ліва.
Навпіл не край, подай
Відстрочку невелику.
Кочусь мов коровай
На день Головосіка.
Коли проїдеш Гідропарк,
Печаль уже мов Гідра, так:
Відтяв їй голову – аж дві
Такі самісінькі нові.
В житті є сенс години зо три,
Котрі в дорозі я і котрі
Проходять. Дорога дорого,
Не залишай мене самого.
Бо над усе боюся дурнів, –
Тому й боюся самоти.
Тож повз стовпи, бордюри, урни
Не припиняй мене нести.
Ляж паралельно до парканів
Й до всього, чого не люблю
Повз жалюгідних істуканів
Неси не гідного жалю.
І попри біль, і попри жаль
Не оглядайся – проїжджай.
Минай усе – й усе мине.
Повзи, мій шлях, повз світ. Мене
Веди в мій рідний глухий кут.
Тут мені місце. Тут. Отут.

Ода на відліт вертольота

Вертольотик, лети.
Так далеко, як тільки ти зможеш.
«Ми тебе не з’їмо вже», –
Пищать за тобою клести
І синиці.
Якнайдовше тобі не спинитись.
Не тримайся за неї, не варто, –
За ту гілку, з якої уже стартував ти
Назавжди, навсеред, forever.
Шелестять вертолїтні дерева
Кїлькама жовтими п’ятїрнями:
«Ах, тебе не спиляють із нами.
Осїнь – ось і голї ми всї,
Почорніли всї і спустїли.
Є у цьому свої плюси:
Вїдкриваються перспективи.
Це суворе велїння доби,
Час такий: хочеш жити – крутись.
Ось тобі
Наше благословення – кудись.
Та вже, як не крути, розлучились би скоро ми,
Бо надходить зима
Зї своїми приколами
З усіма.
Сподїваємось, що ти згоден,
Що таким, як ти, слїд заритись
На цю зиму у листя.
Вїдкапаєшся згодом.
Що чекать? Тут людей під плащем
Вже не грїють сорочки і светри».
... Ще три метри – як вистачить вїтру.
Ще не падай. І ще... І ще...
Але, як і усі стихїї,
Поступово вїтер стихає –
Вїн вже схожий на шепїт жїнки:
«Приземляйсь. Вїдпочинь. Ну чого ти?»
А маленькї плюси у прогнозі погоди
Перетворюються на снїжинки.
Але ти,
Вертольотик,
Лети.

*

Ось випала небесна манна. Сніг.
Як у дитинстві. Він глевкий як манка.
Для щастя (для приборкання доріг)
Не вистачає тільки танка.

Завалена морозивом земля
Справляє враження плиття до раю
(Замети як вітрила корабля),
Лиш усміху не вистачає.

Не вистачає місця нам на світ,
Не вистачає часу нам на вічність.
Вважайте, що ви вислухали звіт
«Що я збираюся змінити в січні».

КІНО

Фільм добігав кінця. На великому екрані кінотеатру проминули останні кадри, почалися титри, в залі увімкнулося світло, глядачі не кваплячись, смакуючи несподівану кінцівку, почали підводитися. Раптом екран згас і в кінозал увірвалися кілька людей в офіційних костюмах. В одному з чоловіків більшість одразу впізнала Міністра. Інші скоріш за все – помічники й охоронці. Ті, хто увійшов, мали дуже серйозний і навіть стурбований вигляд. Міністр гучним, гарно поставленим голосом вимовив до залу: «Увага! Хто хоче потрапити на телебачення?»

Люди здивовано почали передивлятися між собою, хтось узагалі не почув питання, а хтось і не слухав зовсім. І тільки одна дівчинка з першого ряду, гарненька дівчинка, зацікавлено звела очі на Міністра. Він спіймав цей погляд і, не кажучи ані слова, ткнув пальцем. Помічники, зрозумівши жест, підійшли до збентеженої дівчинки і схопили її під руки. Вона не очікувала такої поведінки й почала пручатися, але чоловіки в костюмах, звісно, були сильнішими. Вони потягли її до виходу, і людям у залі нічого більше не лишалося, як із подивом провести делегацію очима й повернутися до своїх розмов, миттю забувши про дівчинку.

Коли останні глядачі вийшли з кінозалу, в холі вже зробився натовп. Зламався замок, заблокувавши вихід з кінотеатру. Всі чекали в холі, голосно виказуючи своє невдоволення ситуацією. Дві сотні людей, які прийшли того вечора на прем'єру фільму, назву якого вже ніхто й не згадає. А між тим хтось голосно крикнув: «Ти диви!» – і всі направили погляди крізь високе скло. Зовні, абсолютно сама, розгублено оглядаючись в усі боки, стояла та сама дівчинка. Всі у фойє ніби заразилися її занепокоєнням, і, затамувавши погляд, дивилися на неї крізь брудне скло.

Розгублена дівчинка стояла посеред порожньої площі з незрозумілою надією в очах, і одночасно заглядала в очі всіх, хто був усередині. Її волосся шалено метлялося, ніби намагаючись втекти з голови приреченої господині. Всередині ж лише починало підійматися страшне відчуття чогось такого, що потім довго снитиметься всім, хто того вечора знаходився у клятому кінотеатрі. Але жоден той сон не доживе до ранку – всі забудуться або розчиняться в інших снах, не настільки страшних; і на ранок уже ніхто не згадає ані про налякані очі, ані про вітер, який куйовдив волосся, ані про високого чоловіка в чорному костюмі й темних окулярах, що з'явився якось нізвідки, ані про пістолет, з якого за лічені секунди вилетіли всі кулі, помітивши клітчасту сорочку кількома темно-червоними плямами.

Двері несподівано відчинилися – мабуть, слюсар нарешті прийшов, і весь натовп із криками подався назовні, де раптово, ніби вискочивши із засідки, розпочалася шалена злива.

Леся Олендій

ТЕРИТОРІЯ КОМФОРТУ

Дожени того м'ячика, що самовільно котиться по дорозі і біжи з ним, вибираючи за керунком керунок. Не гнися під подувами миттєво налетілого вітру, погода зміниться – ти залишишся наодинці з собою. Тримай міцніше у жменях зерна свого часу, не розсипай по асфальту, вони там не вродять. Запиши у сьогодні своє завтра, отримай найголовніше з того, про що мрієш, не зважай на заздрощі навколо.

Приготуй сачок для метеликів і виловлюй ним із вузького келиха миті мінучого щастя – вони твої оздоровниці. Не відмовляй друзям у зустрічах із-за лихкої погоди – перед силою розуміння й підтримки відступають найгрізніші грози. Зміни ритм із вальсу на танго, дозволь емоціям взяти верх над розумом – почуття мають свої закони. Підійми голову вгору і вбери зіницями кольори вечірнього неба, вони полікують твій смуток і тимчасові болі.

У цій коловерті ти – лялька, але не маріонетка. Світ має одного батька – не Джеппетто. Гармонією земні закони. Не стискай у долонях повітря, яким дихаєш, аби тобі його не забракло, коли відкриватимеш ширші простори. Вікно твого бачення – не отвір у стінах будинку з замкненими віконницями, за ним – далекі, непізнані моря і гори. Фільтруй енергетичні потоки, що намагаються вибити зачинені двері комфорту – оберігай власну територію.

ЗАВЕДИ МОТОЦИКЛ

Заведи мотоцикл. Я хочу відчутти подих вітру в обличчя, не думаючи про кілометри доріг. Мені так подобається, коли ти переганяєш автівки на автостраді і мчиш швидше за подих. Я люблю жувати канапки на автозаправках із кумедною назвою «Автогриль». Ну правда ж ти згоден – машина – не гриль. На ній ковбаски не засмажиш. Але ж лише ідіоти потребують глибоких тлумачень. А ми родом не з них.

Заведи мотоцикл. Я хочу відчутти сезонну насолоду альтернативи потягам і літакам. Мотоцикл має ого-го переваги: для нього не існує корків, зон турбулентності. У нього – власні закони прохідності. Крім канапок на «Автогрилях» ми купуємо мапи, аби знати куди нам далі мчати. А давай врешті поїдемо у словенський Копер. До нього ж майже рукою подати. Він ближчий за хорватський Ловран.

Заведи мотоцикл. Я хочу відчутти пульсацію і життя місць, де ми ще з тобою не були. Навіть, якщо обереш інший керунок. Аби щось нове для пізнання, куди на двох колесах можна домчати. Із каскою на голові відчуваю себе королевою доріг. І, знаєш, це так кльово їх підкоряти. Навіть, якщо мотоцикл ти ведеш. Наш залізний кінь готовий у дорогу. Багаж спакували. Заводь. А тепер – уперед.

ЯК ВРЯТУВАТИ ЗЕМЛЮ

Одного разу Сашко знайшов на стежці великого гудзика золотавого кольору. Схопивши знахідку, аби похвалитись, побіг до своїх друзів, що саме веселилися на березі озера. Там стояли брати-близнюки Панасюки та найстарший в компанії Дмитро. З дівчат була лише Даринка з молодшою сестричкою Лесею.

– О, дивіться Сашко біжить, – першим помітив хлопця Дмитро.

– За тобою хтось женеться? Чи злякався когось? – поділилися своїми здогадками Панасюки.

– Привіт, хлопці! Привіт, Даринко! І тобі, малеча, привіт!

Хлопці відповіли на привітання, а Даринка лише посміхнулася. Так, вона йому дуже подобалась. І лише найменша Леся була не зовсім згодна зі словом «малеча»:

– Пли-віт, Са-са! А я ско-ло ви-ло-сту.

Всі усміхались.

– Ви краще подивіться, що в мене є, – і Сашко показав друзям свою знахідку.

– Тю, звичайний гудзик, якби хоч монета.

– Ти нічого не розумієш, Дмитре, – продовжував він, поки близнюки роздивлялись. – Ось я візьму і приклею його на стіну, домалюю промінці і буде в мене сяюче Сонце.

– Я тез хо-цю Сонце, – завередувала Леся, на її очах з'явилися сльози.

– Ну, чого ти надулася? Візьми ось, пограйся, – хлопець хотів заспокоїти дівча, віддаючи їй гудзика.

– А ти тоді за-бе-леш?

– Так, бо то моє.

– Я тез хо-цю моє, – захникало дівча.

– Добре, Лесюню, добре, – втрутилась Даринка. – Вишию тобі пухнате сонечко на твоїй сумочці. В мене є жовті нитки.

– Ви-си-єш?

– Так, обіцяю.

І мала засяяла від щастя.

– А ви знаєте, що колись, через мільярди років наше Сонце згасне! – вирішив Сашко поділитись знаннями.

– Як воно може згаснуть? – запитався один із близнюків.

– Воно спочатку розшириться, і на нашій планеті буде дуже гаряче. А потім воно зменшиться в розмірах, і стане дуже холодно. І наша Земля загине.

– Не може такого бути, – недовіриливо відповів Дмитро.

– Я вам кажу, що так буде. Це не я вигадав, про це говорять вчені.

– Я не хо-цю, сцьоб Земля за-ги-ну-ла-а-а, – знову почала хникати мала.

– Нас тоді вже не буде, – замислився Дмитро.

– Лесюню, для нас ще вистачить, – хотіла заспокоїти Дарина.

Близнюки почали штовхати один одного:

– Тоді може поганяємо на велосипедах!

– Ага, нам нема чого боятись, давай поганяємо!

І тут Леся, віддаючи Сашкові гудзика, сказала:
– А я знаю, як вля-ту-ва-ти Землю.
– Як? – засміявся Дмитро.
– Тле-ба коз-но-му по Соне-цку. І тоді вони бу-дуть сві-тити, коли Сонце на не-бі зга-сне.

ВЕСІЛЬНА СУКНЯ І КАБЛУЧКА

Деякі дівчата думають про весільну сукню, а я міркувала про те, що найкращий спосіб поховання – це кремація. І мене потім ніхто не відкопає, і всі мої бактерії, віруси згинуть разом з тілом.

Уявімо, що через сотні років любителі археології знайдуть мої останки. Потім хтось (якщо не комп'ютерна програма) за методикою М. Герасимова відтворить мою зовнішність. І виявлюсь я не красунею, а потворою. Прикро. І як я доведу? Явлюсь уві сні і намалюю портрет? То з мене погана художниця. Подивиться він на мій малюнок і скаже: «Я був правий, вона дійсно потворна! Уві сні бачив її». Я ж не знаю, чи зможе моя душа через сотні років з'явитися в нинішньому вигляді. А яка жінка не мріє бути гарненькою (навіть після смерті)?

І ось дівчата мріють про весільну каблучку, а я про що? То про каблучку я теж можу помріяти. Не люблю білий метал, тобто срібло, а надаю перевагу золоту. І не тому, що воно дорожче, я обожаю теплі відтінки і в металі, і в камені. Не люблю дрібні діаманти, на великі не розраховую. Насправді, то і величезні камені виглядають вульгарно на ніжних жіночих пальчиках, тому середній розмір – те, що потрібно. І ось парадокс: виберу не найдорожчий камінь, а більш відповідний за кольором.

Мені подобається жовтий цитрин діамантового огранювання (моя мрія) і жовтогарячий бурштин. Якось приміряла каблучку з цитрином: як вона мені сподобалась! Але за розміром не підійшла. А зараз, коли Росія розв'язала війну в Україні, не до цього зовсім.

Зелений колір люблю, але тільки з додаванням сонячності – це хризоліт. Згадайте, як навесні з'являються перші листочки, і уявіть, як сонячні промені просвічують їх – так і отримаємо салатовий відтінок. А ось холодні смарагди – не моє.

Якщо раптом якась чуйна душа захоче порадувати мене каблучкою, але не знає, як відправити, щоб подарунок знайшов адресата, то ось що я пораджу. Знайдіть пост в соцмережах, публікацію в ЗМІ або відеосюжет в новинах про дітей, які потребують грошей на лікування. Тільки благаю вас: перевіряйте інформацію, перш ніж перераховувати гроші. Допоможіть цим дітям мріяти про хороше і повірити в людську доброту. І пам'ятайте, люди, разом ми – сила!

Інна Руснак

*

Господи!..
Не забирай його у мене силоміць
так, як було забрав бабусю, дідуся і... тата.
Він – мій рятунок від загибелі і міць,
котра колись допомогла біль втрати подолати.
Зректися хочу вже пустелі самоти,
що нависає наді мною тінню порожнечі.
Боже, від ворога і кулі захисти
того, заради кого все життя моє доречне.
Я ляжу понад прірвою важким хрестом,
аби йому не впасти стрімголов у безвість темну.
Бо відправляючи у зону АТ(е)О –
його чекати вдома неушкодженим – даремно.
Бо звідти тільки смерть двохсотим вантажем
в блакитно-жовтому з гербом приходить одіянні.
Нехай свята молитва віри вбереже
його в двобої панциром в небесному сіянні.
Господи!..
Не відбирай цвіт ницого мого життя,
того, заради кого варто по землі ступати.
Разом з його – моє також серцебиття
зупиниться, не витримавши вкотре болю втрати.

*

Замережана снігом душа вже не плаче,
Бо омріяний спокій приносить на крилах зима.
Не ятрить серце зрада найближчих, одначе,
Може, вбитого підлістю, серця давно вже нема?

Стихла музика снів і печалей, і болю,
Порожнеча туманом вкриває приречений щем.
Крижаними обіймами сковує долю
Цей засніжений лютий з раптовим, холодним дощем.

Наче диво, цілує весна вірші квітом,
В буйнотрав'я влітає уламки намарних надій.
І лунає симфонія щастя над світом,
І розшарпані фрази вже вірять у здійснення мрій.

21.02.2012

*

Пробач мені, мамо, за відстань між нами,
За те, що лишилася зовсім сама,
За сльози печалі пролиті ночами,
Щоб гарно стелилася доля моя.

Пробач мені, мамо, за вічну тривогу,
За біль, що у серці твоєму живе,
Коли проводиш мене у дорогу,
Коли щось лихе і недобре спіткне.

Пробач, що я іноді не дослухалась,
Зі стежки своєї звертала убік.
Бувало, холодною часом здавалась,
Утративши сірий буденності лік.

Пробач мені, мамо, за марні надії
Й спасибі за те, що зі мною завжди.
Я дякую щиро за здійснені мрії
І просто за те, що у мене є Ти!

Наталія Хаммоуда

ЧУЖИНЕЦЬ

Високий чоловік, з виду років сорока п'яти, у товстій зимовій, з високим хутряним коміром, куртці та високих берцях, але без шапки, зійшов на зупинці у невеличкому селі Т. Він озирався на всі боки, ніби когось вишукував серед людей, що так само як він, дібрались до села останнім вечірнім автобусом.

Незнайомця в селі відразу помітно. Тут всі один одного знають, і така подія не минула людського ока. Люди, у свою чергу, розглядали його. Взявши в руку важку валізу, Пилип перейшов через дорогу, і подався в сторону єдиного сільмагу, що зазивав до себе світлом новорічних вогників із широких вікон, розгороджених чорними товстими ґратами.

Чоловік потягнув на себе важкі залізні двері. Увійшов. Молода дівчина сиділа за столиком, голосно клацаючи на калькуляторі.

– Доброго вечора, пані!

– І вам доброго. Чого бажаєте? – привітно.

– Не знаю як і казати...

– Презервативів не продаємо. Он аптека за рогом. Там запитуйте, – чи з доко-ром, чи жартома відповіла дівчина.

– Та ні, мені того не потрібно, – зніяковів Пилип. – Мені б десь переночувати... Може знаєте, хто в селі кімнату здає?

– Ого, ще складніше винайняти в селі кімнату, ніж придбати в крамниці презервативи, – знову пожартувала дівчина.

– То кажете, ніяк не можливо? – ще сумніше перепитав Пилип, бо ніч насувалася на село, як чорна хмара. Січневий мороз пробирав аж до костей, а до найближчого міста цілих сорок кілометрів. – Ситуація не з простих. Що ж робити?

– Не з простих, згодна, – відповіла Надя, але не безнадійна. Як казала моя бабуся, царство їй небесне: «Виходу нема тільки тоді, коли земля вже накрила кришку труни».

Чоловік наче й не чув тих останніх слів, ходив між рядами з продуктами, щось тихенько нашіптуючи. Чи прицінювався, чи що собі рахував?

– Та не журіться, – вела далі дівчина. – Яюсь владнається. Зараз мені все рівно зачиняти. Може, провести вас до баби Сеньки? Вона інколи гуцулів у себе квартирувала, які на роботу до нас приїжджали. Може, й вас прийме...

– До Сеньки – то до Сеньки. Вибору в мене все одно нема. Не на дорозі ж ночувати? – згодився Пилип.

Сніг рипів під чобітьми, відлунюючи десь у самому серці. Морозець сильно обпікав руки й щоки.

Вечірнє село видавалось дуже красивим. Центральна дорога була огорнена посадкою із високих сосен по обидва боки, гілки яких вгинались аж до землі від важким снігом. На цій вулиці було кілька високих, майже однакових будиночків, а ще школа, аптека, церква й сільмаг. Праворуч від дороги, немов у широку чашу, пірнула більша частина села, перев'язана, перешнурована, перевита, мов стрічкою неширокою річкою. Обабіч річки, наче дві щоки на обличчі, розкинулись пагорби із низькими, давніми не за часом, хатами. Хати з'єднувались між собою

тоненькими чорними стежинами, що вились та вигинались, як чорні змії. На білому сніговому фоні миготіли жовті квадратики вікон. Все це так заворожувало. Таку красу Пилип міг бачити тільки у далекому дитинстві та новорічних фільмах, тому зараз із цікавістю вдивлявся у вечірній зимовий пейзаж.

– Нам туди, – вказала рукою Надя на вузьку, стрімку стежину, що вела від дороги в долину до села. – Ось бабина хата. Ця, найперша. Бачите, що снопами обложена?

– Бачу, – відповів Пилип, і подав руку Наді, яка їхала на чобітках вниз по стежці. – Обережно, не впадїть.

Світло у бабиних вікнах горіло, але на стукіт ніхто не озвався. Пилип з Надею постояли ще кілька хвилин, ще постукали в шибку – нікого.

– Хто б сказав, де ту бабу шукати? – ніби виправдовуючись, мовила Надя. – Знаєте, в селі свої закони. Тут люди ще й на посиденьки ходять. А баба Сенька такі співанки та оповідки знає, що їй в кожній хаті раді. Часом засиджується й до світанку.

На ту розмову баба Сенька вигулькнула із-за рогу хати, та так несподівано, що двоє аж стрепенулись.

– Мене шукаєте, люди добрі? Надійко, то ти? Ти по борг прийшла, чи як? Я ж казала, з пенсії поверну...

– Бабо, не по борг я. Ось, квартиранта вам привела. Людині переночувати ніде. Приймете?

– Квартиранта? Взимі? То яким же вітром до нас туриста взимі завіяло?

– Ну, ось ви те й виясните, бабусю, яким вітром, снігом чи завірюхою його до нас занесло. Беріть, запрошуйте чоловіка до хати. А мені бігти пора. Замерзла я зовсім.

– То може, й ти зайдеш, погрієшся?

– Та ні, побіжу я. А чи, може, боїтесь чужого в хату вести?

– Чого ж його бояться? Я давно не дівка, що зі мною зробиться?

Надя на ті слова тільки всміхнулась, бо знала, що баба Сенька завжди була гострою на жарти.

– Ну, тоді добраніч вам! – і вийшла за ворота.

Пилип з бабою увійшли до теплої, чистенької хатини, де перемішались аромат диму, печеної картоплі і квашеної капусти.

Пилип спав на новому місці, як дитина по купелі. Здавалося, він вернувся в дитинство, до старої хати своїх дідуся з бабусею. Як же то було давно.

Сенька виділила квартиранту більшу кімнату із двох. Там було цілих чотири односпальних ліжка. Кімната зараз пустувала, бо гуцули, після сезонних робіт, давно покинули село. Всі роз'їхались аж до весни. Між кімнатою Пилипа і Сенчиною містилась маленька кухонька. Вже з самого досвітку там чаклувала над казанами Сенька. Дзенькіт доносився до кімнати Пилипа. Чи то саме той дзенькіт розбудив чоловіка? Чи вранішнє сонце, що билось промінням у вікна? А можливо, аромат свіжих млинців, що долітав із-за причинених дверей, і закликав до столу.

– Доброго ранку! – увійшов до кухні Пилип.

– Доброго й тобі, чоловіче. Як спалось? Холодно не було?

– Дякую! Спав, як у дитинстві! – відповів Пилип.

– Ось, ти снідай та розповідай, що тебе до нашого села привело? У нас туристів розважати нічим. Тут, окрім заробітчани, нікого із заїжджих не буває. На госторбайтера ти не схожий, – оглядаючи Пилипа з одного й іншого боку, продовжувала допит Сенька. – Заблукав, чи як?

– Та, виходить, заблукав...

– Як так?

– Отак. Служив я з вашим земляком в армії. Давно то було, років двадцять тому. Дав мені адресу. Я її запам'ятав. До себе він ніколи не запрошував. Може, життя свого сільського соромився? Часом зідзвонювались. Кілька разів у столиці зустрічались. А потім все якось закрутилось... – Пилип, витримавши паузу, вів далі. – Більше року нічого про нього не чув, хоча часто згадував. А зараз надумав сюрприз йому влаштувати. На Різдво у гості завітати. Взяв відпустку, купив квитка і приїхав. Якби ж я знав...

– То що? Не зустрів друг? – перебила Пилипову оповідь баба Сенька. – Такий він друг, значить.

– Та ні, тут складніше. В автобусі дізнався від ваших людей, що друг мій помер.

– Царство Небесне! Свят, свят, свят! – перехрестилась баба. – От, яка то вона, доля людська... І що тепер?

– Нічого. Ось на цвинтар сходжу. Відвідаю могилку, та можна буде назад вертатись. Може, ви мене провели б?

– Та не штука провести, хоч і сніг в коліна. Знати б до кого. Хто той друг був? Як писався? Бо так багато молодих в нас померло, що й не відгадаю...

– Тимків. Тимків Іван.

– Іванко! Так, так, правда, таким молодим помер. Зранку в неділю худобину обійшов, помився, до церкви збирався. До криниці по воду пішов, через цямриння похилився, і як не було людини. Господи, прийми його душу до раю... – знову перехрестилась баба.

– Шкода, хороший був товариш, і людина хороша.

Баба Сенька якось дивно заходила широкими кроками по кухні, потерла руку об руку, і нахмуривши руді брови запитала:

– Ну, а чому ж Надя тебе на ніч не залишила, раз ти до неї приїжджав?

– Я не до Наді. Я ж казав вам, я до Івана. Тимків, – ще раз, спокійним тоном, повторив Пилип, міркуючи, що у баби проблеми із пам'яттю.

– Та я оте й кажу, раз до Івана – то вже й до Наді. Дочка вона йому...

Наступного дня Пилип з бабою Сенькою брели стежкою що вела до цвинтаря, розгрібаючи ногами глибокий сніг. Баба йшла першою. Обережно ступаючи крок за кроком, вона роздивлялась на хрести та пам'ятники. Пилип ступав у бабині сліди і морщився від холодного снігу, що засипався у напіврозшнуровані берці. Мружив очі від яскравого ранішнього сонця, що позолотою вигравало на снігу. Йшли мовчки.

– Давно я тут не була, – порушила мовчання Сенька. Ще від Покрови діда свого не провідувала. Он, як замело – не дібратись...

– Село у вас невелике, а цвинтар величезний. Аж дивно для такого малого села, – зовсім не в тему виказав своє враження Пилип.

– Що ж дивного, синку? Усі до міста втікають. Ось, хто село любив – всі тут вони зараз. Скоро й помирати буде нікому...

– Ваша правда, – згідливо похитав головою Пилип. – Шкода села. Могло б цвісти, а воно, навпаки, вимирає. А до Івана нам ще далеко?

– Недалеко... хоча... Ось, цей ряд восени був останнім, а зараз знову нові. Ще навіть земля не запалася, – роздивлялася довкола Сенька. – Мруть люди. Як мухи мруть! Ходімо, вже близько.

За частиною старого цвинтаря доріжка звернула праворуч, і вперлась у стіну тернових хащів, що наче охоронці стояли на сторожі цвинтарного спокою. Всередині хащів був лаз. Було видно, що сільські люди не люблять ходити через ворота і вибрали собі коротший шлях. Пригнувши голови, Пилип з бабою впірнули в тернову арку і винирнули на новій половині цвинтару, з дорогими хрестами і прометеними між гробами стежинами.

– Майже прийшли. Бачиш, он той гранітний хрест? Он, той, що третій справа? Під ним твій друг спочиває. Іди! – підштовхнула Пилипа Сенька. – А я тут, з колегою поговорю. Зачекалась мене, мабуть...

Сенька зупинилась коло залізного чорного хреста. Відпорпавши з-під снігу гілочку сухого полину, взялася змитати нею сніг із надгробку.

Пилип тим часом підійшов до могили товариша. Коли почув про смерть друга – було боляче до сліз, але він усіма силами себе стримував. Не міг він розплакатись в автобусі. Не міг і перед бабою Сенькою, бо напевно ще й сам не вірив, що його друг Іван помер. Як кажуть: «Поки очі не бачать – серце не вірить». А зараз він стоїть тут, перед пам'ятником Івановим, і не може стримати сліз. Пилип впав на коліна у сніг і розридався. Серце рвалося із грудей. Очі заливали гарячі сльози, які стікали по щоках і пірнали у перині із білого снігу. Згадалися роки їхньої армійської служби. Згадалися усі пригоди, радості й печалі, пережиті разом. Вони й виливалися зараз, як сповідь перед Богом, у гарячих Пилипових сльозах.

Пилип змахнув рукавом сльози з очей, і обійнявши хрест, притулився до нього чолом.

– Здоров, брате! Не чекав? А я, ось, сюрприз тобі хотів... на Різдво, – і затявся. Клубок знову підступив до горла і закував, мов у лід, невимовлені слова.

Пилип рукою змахнув із хреста сніг. Вийняв із кишені паперову хустинку і почав протирати мідні літери на пам'ятнику: «Тимчук Галина, 1972-2010. Тимчук Іван, 1969-2011».

– Хто така Галина?

– Галинка, жінка Іванкова, – озвалася з-за плечей баба Сенька. – Добра була, лагідна. Хай з Богом покоїться.

– Жінка? Вона... – зніяковів Пилип.

– Усе в руках Господніх, синку. Як він велить – так і буде.

У Пилипа в грудях розгорався вогонь. Він помалу, наче магла, розтікався по всім тілі. Вмить вогонь перетворювався у пекучий лід, який сковував все тіло. З чоловіком творилось щось йому не зрозуміле. Півтора десятка років армійської служби привчили сприймати різні ситуації холоднокровно. Але як сприйняти смерть товариша? Як прийняти ту смерть? Як змиритись? Як звикнутись з нею? Так, вони зустрічались не часто, але все ж кілька разів у рік бувало. Інколи говорили по телефону. А тепер...

Останні події в сім'ї Пилипа на якийсь час «вибили його з колії» звичного і розміреного життя: зрада дружини, розлучення, розподіл майна – клопоти не з приємних. Ще кілька місяців тому він сприймав особисті негаразди, як кінець

світу чи кінець життя. І мало того не сталося. За кохану дружину був готовий хоч у пекло. Навіть різав вени. Хто повірив би? Вояка ріже вени через бабу? Банально до сміху...

А сьогодні, коли стоїть і обіймає хрест на могилі друга, наче прозрів. Все те не було проблемами, тільки збігом обставин. Значить, така доля. Так мало статися. Вони з дружиною просто багато років вдавали, що вони – справжня сім'я. А насправді сім'я давно втратила свою вартість, залишивши тільки назву. Ні, навіть не так. Пилип любив дружину. Любив по-справжньому, але вона вибрала кохання іншого, бо й сама його кохала. Пилипа просто поставила перед фактом. В той момент він думав, що зрада коханої – то найбільша проблема, яка могла виникнути у його житті. Але ні! Якщо проблему можна вирішити – це не проблема. Смерть – ось справжня проблема, бо її ніяк не вирішити, не вилікувати, не відкупитися. Ніяк не повернути дорогих, близьких людей. Як би ми не того хотіли. А тут – не просто смерть. Тут смерть двох людей. Двох батьків. І сирітство дитини. А це вже багато більше, як проблема. Це вже трагедія...

Баба Сенька мовчки спостерігала за Пилипом, який так і стояв на одному коліні, опершись на хрест, як на вірне плече товариша. Сльози вже не текли, та біль у серці не вщухав.

– То повертаємось, чи як? – несміливо запитала Сенька. Скоро автобус...

– Повертаємось, – підвівся Пилип, обтрясаючи сніг з коліна. – Якщо ви не проти, я хотів би залишитись на свята. Напевно, гарно тут у вас?

– Де ж це видано, щоб людей серед зими, та перед Різдвом з хати гнали? Звичайно лишайся, сину. Шкода тільки, що невеселе тобі буде Різдво без товариша.

– Невеселе. Давайте, я вас до дороги проведу, а потім зайду до Наді в крамницю. Не скажете, в неї вже відчинено?

– О, наша Надя – рання пташка. Вона з досвітку вже працює, як бджілка. А зрештою, чого їй вдома триматись? Одна тепер, як билина. А до обіду тебе чекати, чи як?

– Не знаю, бабусю. Як вийде.

Надя розправляла пелюстки яскравої квітки із рожевої стрічки на Різдвяному пакунку, коли двері крамниці рипнули. Всередину, разом із клубком холодного білого повітря увійшов Пилип.

– Привіт, Надю! – якимось знічено промовив він.

– Вітаю! – усміхнулась у відповідь. – Що бажаєте придбати?

– Я, власне, не по продукти. Я поговорити...

– Поговорити? Слухаю вас, – трохи здивовано відповіла Надя. – Говоріть...

– Тут така справа...

Пилип розповів їй про мету свого приїзду, про давню дружбу з її батьком, і як збирався влаштувати товаришу несподіванку на Різдво. Надя слухала чоловіка, а сама тим часом заповнювала цукерками паперові коробочки. Цукерки вже сипались через край, але вона ніби й не бачила, а тільки сипала, сипала... На очах тремтіли сльози. Вона дивилась Пилипові у вічі, вловлюючи кожне його слово. Ті слова були їй дуже дорогі.

Багато чого із розказаного про батька вона не знала: не знала, наприклад, того, що Іван врятував Пилипові життя, коли «діди» його «підрізали»; не знала, що її батько чудово грав на гітарі, бо вдома він ніколи не брав інструменту до рук; не

знала, що велика латка обпеченої шкіри на батьковій спині не від того, що горів він у танку, а від того, що кинувся рятувати дитину з сімейної казарми, охопленої пожежею.

Іван не був багатослівним. Не був він і хвальком. Про власні подвиги ніколи не розповідав. Не любив слави і похвал. Коли звільнився зі служби й повернувся додому – довго таксував на старенькій, ще батьковій машині. Ось і вся його слава. Головною своєю заслугою вважав те, що правильно і чесно виховав донечку Надійку. А єдиною в житті невдачею – що не вберіг дружину Галинку від другої невдалої спроби подарувати йому сина. Не зумів відмовити від ризикової для неї вагітності, яка й загнала її в могилу.

– Після смерті мами тато зробився мов не свій. Тинявся, наче тінь. Ніби й жив, а був, мов тіло без душі. Зовсім перестав водити машину. З сусідами не спілкувався. Довгий час навіть до церкви не ходив. Усе більше вдома та вдома, – розповідала Надя. – Тільки часом, отак, вийде на дорогу, підійме погляд у небо, і шепоче: «Ти чекай мене, Галю. Вже скоро...» Тато сильно кохав маму, хоч на людях того не показував.

– Вони були щасливі? – запитав Пилип.

– Тато, думаю, був. Про маму менше впевнена...

– Чому?

– Не знаю. Можливо то мої домисли? Але чому щаслива жінка так часто ридала ночами? Я не спала, часто чула її плач... Хоча, яка зараз вже різниця? Не беріть у голову.

– А як ти живеш? Розкажи. Нелегко самій?

– А я не сама. Я з людьми, – відповіла Надя якимось непевно. – З людьми. Он їх ціле село. Та й робота в мене... Тут часом таке твориться, що про все забудеш. Особливо в свята. Сьогодні поштарка пенсію рознесе, почнуть до свят скуплятися. Приходьте самі, побачите, що робитиметься під вечір.

– Гаразд, ловлю тебе на слові, прийду зустріти після роботи. Ти не проти?

– Домовились.

Пилип подався до дверей, і майже вхопився за клямку, як раптом вернувся.

– Надю, скільки там у баби Сеньки боргу? Я заплачу...

Сонце помалу закотилось на захід. Огорнене червоним заревом, воно сповіщало людей, що днина завтра буде холодною. На вечір також добряче прохололо. Сніг під ногами схопився крижаною кіркою. На дротах електричного струму вигравали морозні іскри і ледь потріскували. Важкі сосни аж стогнали під товстим шаром свіжого снігу, що як узявся іти, то вщух тільки коли вже добряче стемніло.

Пилип підійшов до сільмагу саме тоді, коли Надя вже замикала двері.

– Надю, пробач. Майже запізнився.

– Нічого. Я не з боязких. Сама дійшла б.

– Звичайно, дійшла б. Я й не сумніваюся, – зіщулившись від холоду, і натягаючи широкого коміра на вуха, відповів Пилип. – Як день минув?

– Як завжди перед святами – божевільно, – засміялась. – А у вас?

– У мене... Дуже цікаво: наносив бабі води; теребив з нею кукурудзу; рубав дрова. Баба Сенька засидітись не дала.

– О, життя в селі таке!

Вони йшли вузькою стежкою, що збігала від дороги, мимо Сеньчиних воріт аж

до Надиного подвір'я. Під ворітьми зупинились.

– Ну, ось я і прийшла, – показала на обійстя дівчина.

– А з тобою ще хтось живе?

– Ні, то я світло залишаю. Коли здалека бачу світло у вікнах – здається, що вдома хтось чекає. Просто так завжди було... Розумієте? Коли я увечері затримувалась, батьки ніколи не гасили світла й не лягали спати, доки мене не діждуться. Так було завжди. Розумієте?

– Розумію, – заспокоїв дівчину Пилип. – Я теж так зробив би. Ти йди, напевно. Холодно?

– Зайдете? Я вас вечерею почастую, а ви мені ще про тата розповісте. У мене й пиріг з капустою є. Ходімо, – майже потягла Пилипа за рукав.

Після смачної вечері Надя порізала пиріг на шматки, налила в горнята чаю. Дівчина всілась у крісло, а Пилип сів на диван і почав свої оповідки про армію.

– Ось ще що згадав: одного разу ми з Іваном, і ще одним... Як же його звали? Володька... Степан... Згадав, Толік! Ми вирішили у «самоволку» піти. На танці в село, до дівчат... А замість себе скрутили одяг та подушки, ковдрами вкрили... Подушки, значить, замість нас «сплять», а ми танцюємо, і гадки не маємо, що в частині об'явили тривогу. Усі вишикувались, а нас нема. Ми танцюєм. Ох, і влетіло нам тоді... По півмісяця на «губі» кожен відтанцював.

Надя слухала, і уявивши всю ситуацію, голосно, дзвінко сміялася. Її сміх, вираз обличчя, вогники в очах, і те, як вона клонила голову під час розмови, йому здалися сильно знайомими. Воно й звісно – Іванова дочка. Що тут дивного? Але ні, то було щось інше...

– А давайте, я вам татів армійський альбом принесу. Разом і на вас подивимось. Може, ще якусь цікаву історію згадаєте?

– Ти ніби мої думки читаєш. Саме хотів попросити, – відповів чоловік, зрадівши.

Надя дістала із шафи важкого, в шкіряній обкладинці з червоною зіркою альбома. Перегорнувши першу сторінку, її очі зустрілися з поглядом тата. Такий молодий і красивий. Він усміхався кутиками вуст. Надя всілась поряд із Пилипом, поклала альбом на коліна і почала гортати сторінки. Раптом альбом зсунувся із колін, а з нього вивалилась купка старих, пожовклих світлин. Що це? Вона не раз передивлялась батьківський альбом, але їх тут точно не було. Дівчина зібрала світлини, на кожній з яких були Іван разом із Пилипом. Разом із світлинами був невеликий запечатаний сірий конверт з підписом: «Пилипу». Що за містика? Звідки це тут?

– Це для вас, – здивована протягнула конверт Пилипу. Не менш здивований Пилип взяв його до рук, розпечатав і почав уважно читати.

«Дорогий друже, Пилко! Ти вибач, але я по-армійськи. Мені так легше. Якщо ти читаєш мої слова – значить, все ж навідався. Шкода, що пізно, і не зможемо більше зустрітись. Я все одно тобі вдячний, що не забув.

Те, що хочу тобі розповісти, змінить твоє життя. Я міг і змовчати, і все ішло б так, як іде, але не маю права. Не можу, бо то буде з мого боку зрадою моєї жінки Галочки. Я відчуваю, що ти повинен знати правду, яку я таїв від тебе двадцять років. Я не міг тобі відразу все сказати, бо та правда нанесла б удар по твоїй сім'ї, кар'єрі, а можливо й по твоєму життю. Та я повинен. Хоч і не хотів, але повинен тобі сказати, бо я обіцяв дружині...

Багато років тому, ще під час служби у Квітковому, до мене підійшла заплакана Галя. Пам'ятаєш медсестричку Галю? Так, саме ту Галю. У частині всі знали, що між вами було... Того дня Галочка розшукувала тебе. Вона мала намір сповістити тобі, що чекає дитину. Твою, Пилко, дитину. Ми обоє розуміли, що такій новині ти ніяк не зрадієш, бо саме в той день у тебе було весілля з генеральською дочкою, Лідою. Галочка була рішуче настроєна на аборт, але я не дозволив вбити дитину. Я просто попросив перевести мене в інше місце, а сам одружився з Галочкою. Про це знали тільки ми, я і Галочка. Ніхто до цих пір не знає, що Надя – твоя дочка. Навіть сама Надя. Як вважатимеш за потрібне – скажи їй. Як ні – твоя справа, але знай, я зробив для Наді все, що робить люблячий батько для своєї єдиної дитини. Я віддав їй всю ласку і всю батьківську любов.

І ще, Пилко, хочу сказати тобі найболючіше, що пекло мені серце всі ці роки. У цьому нема твоєї вини, але Галочка все життя кохала тільки тебе одного. Я так і не зміг зробити її щасливою.

Прощай, друже Пилко. Не тримай зла, як і я на тебе не тримаю.

Твій друг Іван».

Пилип сидів з аркушем в тремтячих руках, і не міг ні підвести на дівчину очей, ні вимовити єдиного слова. Трохи второпавши, що сталося, він без слів положив на коліна Наді листа, і, захопивши куртку вибіг із хати у зимову ніч.

Епілог.

Небо і Земля,
Небо і Земля
Нині торжествують,
Янголи й люди,
Янголи й люди,
Весело святкують...

– Надю, доню, у нас, здається колядують.

– Ходімо до колядників, тату, – накинувши Іванового кожуха Пилипові на плечі, дівчина широко відчинила двері...

– Христос народився!

Махдія, 2015.

ПРИ МЕНШІМ ОБІЙШЛОСЬ

– Господи, допоможи дійти.

Наталька йшла задихана, захекана, зігнута майже удвоє. Важкими ногами вона місила приталий сніг, що вже й на сніг не був схожий, а більш на рідку манну кашу. З глибоких калош на майже босу ногу, бо те, що мало бути шкарпетками, ними назвати було не можна, цвіркала чорна вода. Жінка, не підіймаючи очей на перехожих, йшла центральною сільською дорогою, що вела під горб від ферми аж до хреста.

Маленька площа, де стояв сам хрест, служила людям автобусною зупинкою, місцем для побачень, і роздоріжжям трьох вулиць. Наталька звернула у вузеньку вуличку. Ще три хати – і вона буде вдома. Але до дому ще треба долізти. Іменно, не дійти, а долізти, бо сил іти зовсім не лишилось від тяжкої ноші. На Натальчиних плечах розлігся важкий широкий міх, набитий кукурудзяним бадиллям. Низом міх шкрябав по дорозі, бив жінку по п'ятах, але піднести його вище не вдавалося. Наталька ростом не вийшла, і сили зовсім нема, а нести треба. Вдома на той корм чекала корова.

Наталька щодня тягнула своїй годувальниці з ранішньої дойки мішок сухого кукурудзяного бадилля, січки чи силосу. З останніх сил, в дощ чи сніг, в мороз чи спеку, люди могли бачити щоранку з міхом на плечах Натальку, яка, ледве пересуваючи втомлені ноги, брела дорогою. Завжди мовчки. Завжди не підводячи очей. Ні вам «Славайсу», ані «Добридень». Чисто як німа.

Чи то від втоми, чи від сорому за свою нещасну одержу – латка на латці, Наталька мало з ким розмовляла. Ніхто ніколи не бачив ні її усмішки, ні сліз. Жінка без емоцій чи без серця? Хто б знав? Але, як розповідала баба Петрунька, що завжди сиділа на стільчику коло хреста й веселила перехожих своїми оповідками, колись Наталька була першою дівкою в селі. Що по вроді, а що по вдачі. А як заміж за свого Митруня вийшла – як зламали дівку. Як вмерла зробилася.

Ніхто не знав, що там у них з Митром сталося в першу ніч, але на ранок молодицю було не впізнати. Вийшла до колонки по воду в якімось лахмітті, як жебракка. Ні до кого не віталася, ні з ким словом не обмовилася, набрала води у відра і чкурнула за браму. Так сьогодні, так завтра, так щодня.

Місяць по весіллі Митро повів Натальку записувати до колгоспу, бо треба було робити і дбати. В татовій хаті вона могла сидіти коло вікна, і вишивати чи плести, хоч цілими днями. Мала два брати і тата, що приносили хліб додому. А у Митра не засидишся. І худоба, і свині, і кури, і городи. Копання бараболі припало якраз на перший пошлюбний місяць. То від досвітку до ночі обоє були в полі. Помочі у сусідів не просили, бо Митро казав, що вони молоді й самі впораються. А після бараболі пішла Наталька за доярку, і так тягає за дійки колгоспну худобу вже 30 з хвостом років. Та вже не довго. Ще рік і буде пенсія.

Наталька надіялась хоч на пенсії відпочити. Внуків поняньчити. Не насиділась вона з дітьми, то хоч з онуками надолужить. Тоді роботи руки в'язали, і Митро... Як тільки видів де, що жінка зупинилась на хвилю – як колька в око. Відразу якусь роботу їй знаходив, або посилав за чим. І все примовляв: «Робиш, не робиш – живо ходи!» То була його улюблена приповідка. Вже й люди підсмішковувались з тих слів. А коли в неї було таке, щоб не робила? Вона завжди робила.

Здавалось, навіть уві сні марить городами, коровами, будовою. Як було не мари-ти? Митро був хлопом господарським, то жити в залишеній батьками хаті не хотів. Завалив стару мазанку, залишивши тільки кімнатку, в якій зараз кухонька. А на місці старої хати виросла нова височенна, із цегли мурована, з п'ятьма кімнатами та всіма зручностями.

Наталька з Митром у тій хаті й раз у раз не спали. Митро не їм хату клав, а синам. Самі і в кухоньці доживуть до смерті. Скільки того віку вже лишилось? Точно менше, як прожили. А сини, два «професори» (так їх називав батько), в місті живуть, і до села раз в рік, як за кару Божу їдуть. «Перемучать» Великдень, наб'ють торби, і назад. Скільки труду вкладено в ті маєтки. А кому того треба? Всі до міста втікають. Митро з Наталькою завжди вчили синів любити село і землю, як любили її вони. А чому вже так сталося, що після інститутів вони забажали в місті жити – загадка. Але оба не вернулись до рідного дому, хоча поросенок, курочок, бараболю, квасольки, горішки, помідорки квашені, і все інше, вирощене невтомними, вже немолодими рученьками їхніх батьків, сини смакували з апетитом, аж прицмокували.

Раз у місяць Митро винаймав машину в колгоспі, і, нагрузивши в торби всякого добра, їхав у місто до синів. Наталька у дітей майже не бувала, бо ферма. Сини «радо» зустрічали тата. Невісток на той час ніколи вдома не було, як і онучат. А як коли й були, то швидко кудись збирались. То їм з дітьми на танці, то в музичну школу, то на малювання. Зайняті, що край! Тато входив у хату, затримувався недовго. Часом і без чаю з дороги. Потім віддавав частку гостинців одному синові, і велів водію їхати до другого. Там батька приймали не тепліше. За кілька годин він вертався додому, хоча машину брав на цілий день. А вдома брехав жінці й сусідам, як всіх їх вітають, як шлють їм привіти його сини. Наталька вірила і раділа. Сусіди вірили менше, але вдавали, що їм приємно. Добре слухати неправду, коли правду знаєш.

Наталька всунулася з мішком до розпареного хліва. В очі вдарив клубок пари, і розчинився у холодному повітрі. Жінка скинула мішок із плечей, і повалила до підлоги. Корова тихо мукала перебираючи ногами, дивилась жінці просто в очі. Чекала доїтися.

В Натальки сил зовсім не лишилось, слабкість оволоділа її тілом. А ще тільки ранок. Зимовий день хоч і недовгий, та все ж більша його частина ще попереду. Вона зняла із себе куфайку, повісила на клинок. Розмотала грубу хустину. Зняла чорний засмальцьований робочий халат. Присіла на низенький стільчик, сперлася на мокру стіну хліва. Ноги пашіли від холоду. Кожен палець тьохкав і нив, як чиряк в останній день. Наталька закрила очі, вслухалася у біль в усьому тілі. Роздивлялась по собі, водила очами по одязі, якщо так можна було назвати те лахміття, в яке вона була одіта: стара, обстрипана спідниця, що дала сусідка, бо мала викидати, а Наталька взяла – до роботи буде; колись сині рейтузи, сьогодні вже майже незрозумілого кольору, ще й припалені в кількох місцях, бо сушила коло груби; червоний, такий красивий колись синів светр, з оберненими і перешитими навиворіт рукавами, бо лікті вже вилазили. Ось і обернула дірами всередину. Все доношується, тліє прямо на жінці. А нового нема. А що й є чистіше та новіше, то вже вдома вдягає, як хто до хати загляне, в свята. Як каже Митро: «До ферми і так добре. Нема чого добро переводити – не в конторі сидить». Байка, що старе, аби тепле. Якби ж воно тепле...

Вже багато років Наталька не купувала собі ніякої обновки. Що було, те й доношувала. Гроші в руках тримав Митро. Навіть зарплатню за жінку отримував. А їй завжди казав, щоб не займалась тим, до чого не здатна. Вести рахунки в хаті – його робота. А в неї свої обов'язки. Наталька не сильно й тручалась до грошей, але інколи так боліло під серцем, як чула від людей, що були на базарі та купили до свят хто капці, хто хустку. А одна взагалі, як вчителька, купила собі пальто з коміром із норки. За триста рублів! Наталька в Митра на покупки грошей не просила. Обходилась при меншій. Що можна було латати – латала. Що перешити – перешивала. А було, що й з двох светрів робила один. Всяко було.

А нині, як така криза в магазинах – навіть хліба нема, не те що лахів. І купити нема де. Хотів би, а нема. Ось позавчора баби в стайні говорили, що мало не побити продавщицю за пару тапочок.

– То не штука – в селі понад двісті бабів, а тапочок три парі завезли. Продавщиця ті тапочки й заховала від біди подалі. Але де ж без людських вух, очей та язиків? Якось розвідали. Пішов слух. Сільські зібрались, та зробили таку ревізію в сільмазі, мало не рознесли його. Вирвали скоби, розбили колодку і давай шукати... Таки знайшли.

Наталька не з тих, що вистоюють черги за шматтям ночами. Не до моди та вбйорів* їй.

Зараз їй взагалі нічого не хочеться. Жінці півсотні літ, а ніби всі сто. Така розбита і стара. Старша від баби Петруньки, якій і всі сто будуть, а вона он як жартує, та до молодих зачепляється. Трохи відтерши заляклі пальці, Наталька зняла з клинка дійницю. Сіла до корови. Перша цівка молока дзенькнула у відро. Жінка автоматично тягала за дійки корову, а думки то неслись в молодість, то вертались в сьогодні. Коли заміж виходила, хоч і не по любові, але за славного ґазду Митра, уявляла своє життя інакшим. А що бачила? Що чула? Де була за все життя? Найдалі – в невеличкому містечку, як дітей народжувала. Тільки й бачила міста, що з лікарняного вікна. Ще кілька разів у синів була, але завжди так швидко верталась, що й походити містом та роздивитись на нього часу не було. Весь її світ – ферма.

Коли остання краплина молока впала в дійницю, Наталька з відром поплелась до кухні. Швидко влила нецідженого молока в горня і випила одним махом. Решту треба процідити, та ставити киснути. Зі вчорашніх слоївків позбирати сметану, а з молока сир варити. Митро завтра повезе на базар. Він всьому знає лад і рахунок. Казав:

– Гроші треба складати та економити, бо може дітям пригодяться. Час такий непевний, зарплатню затримують. Хто тим дітям допоможе, як не ми?

Митро вже багато років веде домашні рахунки і знає, що скільки коштує, на що скільки пішло, кому скільки позичено. В нього навіть зошит є, де він веде свою бухгалтерію. Хоч і не вчений, а ліпше вченого рахунки знає. Наталька ніколи не просила в чоловіка звітувати перед нею. Робила, чоловіку зарплатню віддавала. А там все він всім керував, купував, старав. Митро і сам працював, і гроші в дім йшли непогані, бо він столяр. Щодня люди просять щось змайтувати: хто двері; хто вікно; хто огорожу в хліві; хто, не дай Боже, труну – замовлень вистачає. А все то має свою ціну. Митро в борг не робив, хіба дуже близьким людям. Робота його була хоч і нелегкою, та все ж в теплі і чистоті, на відміну від жінчиної. Він завжди був добре вдягнений, ситий і статний, бо по людях ходить. А Наталькою ві-

тер носив, на одежині нитка нитки не трималась, але вона не жалілась. Бо для дітей.

Наталька мов зімліла, впала на бамбетлі. Руки не слухались. В грудях горів вогонь. Митро сидів на теплій печі, і навіть оком не повів, коли жінка зайшлася в кашлі. Лиш однотонно порадив:

– Калини з'їла б. Он її скільки на дереві. Ще горобці не видзьобали...

– Добре, – тихо відповіла жінка.

Добре воно коли добре. А Наталькою до вечора почало теліпати так, наче хто підвів до неї електричний струм. Митро попередив сусідку, щоб жінки роздоїли Натальчиних корів, бо жінка слаба. Скільки всього було його поміч. Він не розпалив у кухні, не зігрів жінці чаю, до амбулаторії також не поспішав. Подивився на важке Натальчине дихання і ще раз повторив:

– Не хотіла мене слухати. Казав – з'їж калини.

– Митре, а може, до доктора? – непевно, з останніх сил прошепотіла Наталька. – Щось мені зовсім погано...

– А ти, Наталько, поспи. Воно й перейде. А я піду до майстерні, треба гроші заробляти. Задурно нічого нема, навіть доктор задурно не прийде.

– Може, ліків яких дасть?

– Ага! Задурно дасть? – Митро їй. – Де тих грошей на все набрати?

– А як вмру, то буде ліпше?

– Не вмреш. Спи!

Жінка напівжива чи напівмертва лежала на ліжку. Темрява заповнювала хату. Думки, наче борони, пороли мозок. Вперше за скільки років прожитих поряд із цим чоловіком вона відчула відразу до нього і жаль до самої себе. Тридцять з гаком років вона була покірною жінкою, рабинею, безсловесним роботом. Вона сама так вирішила, бо в перший день по заміжжі зрозуміла, що то за чоловік. Тоді зрозуміла, в перший пошлюбний ранок, коли налила молока на сніданок і помастила смальцем хліба. Тоді, коли Митро взяв чистий кусень хліба, і зліпивши до купи з Натальчином, розмастив всмалець на дві скиби. Тоді, коли переполовинив молоко в її горнятку, зі словами: «Отак, досить». Тоді Натальці було так боляче, як не було ніколи. Було так пусто, ніби хтось виламав найкращу гілку на молодій деревині, зруйнувавши її крону. А коли заховав придане й одягу, даровану їй матір'ю на «чорний день», а їй дав свої матері-покійниці старі лахи, бо коло хати нового не треба, Натальці ніби хто в серце ніж встромив. Краще були б встромили. Та з часом до всього звикла. Не бив, не сварив, та й дякувати Богу.

Так було ще багато разів, але Наталька більше не дивувалась скупості чоловіка. Спершу плакала потайки, а потім і плакати перестала. Дітям не шкодував, і то добре! Навчив, у люди вивів. Хату в селі поклав. Квартири допоміг придбати. Щоправда, дітям все, а що їй? Чого вартує в нього вона? Чи вартує хоч пігулки? Видно, що ні.

Ось і в кухоньці вже зовсім вихолодилось. Хоч би яке полінце підкинув. Але нема Митра, майструє, гроші заробляє. Може й заробить їй на ліки? Не входить годину, дві, три. Вже зимова ніч обіймила село. Лиш подекуди чути, як гавкають одинокі пси і гуркіт молотка в столярні. Ті холод, гавкіт і гуркіт ще більше змушують жіноче тіло трястись. Гарячі сльози стікають по щоках, і миттєво вихолоджуються на сухому стомленому обличчі. Сил піднятись нема. Коло кухні на бляшаний пательні ще зосталось кілька полінець, але вогонь зовсім згас. Як тепер його

розпалити? Як вилізти з-під ковдри, якщо й під нею Наталька ніби ледом обложена.

– Митре! Митре!

Тихо. Нема Митра. Не чує її.

Наталька висунула ноги з-під ковдри, торкнулась землі, та аж стрепенулась від холодної підлоги. Здавалось, із всіх шпарин віє холодом. Обгорнувшись ковдрою, вона дотягнулась до дверцят кухні. Відкрила дверцята і поштуркала коцюбою по згаслих вугликах. Нічого не вдіяти. Не розгориться вже вогонь, як не мудруй. Треба запалювати наново. Наталька взяла в руку пляшку з бензиною, поклала на ледь жовтий останній вогник кілька полін, щедро хлюпнула із пляшки в кухню. Нараз всередині щось зашипіло, загуло, потім задиміло, і вирвалось назовні яскравим полум'яним язиком, охопивши половину кухні, а заодно облизавши і Натальку, загорнену в ковдру. З останніх сил жінка кинулась до дверей, не відриваючи ковдри від тіла. Вилетіла на нічне подвір'я, і ясним факелом впала на примерзлий сніг, все ще тримаючись навіщось за обгорілу ковдру. З вікон кухоньки показався вогонь. Він ставав все яснішим і яснішим, а згодом, розбивши шибку вистрибнув за вікно. Все сталося так швидко, що навіть Митро, що вилетів як ошпарений зі столярні, і взявся за відра, не міг нічого вдіяти. Малесенька валькована* кухонька догоріла за кілька хвилин, залишивши тільки купку попелу в яким валялись старі відра й баняки.

Митро сидів на стільці під хатою, якої вогонь не торкнувся, і тримав руками білу як сніг голову. Ще зранку волосся було чорне смолою. Сусіди, зібравшись в зграї, гомоніли між собою. Одні жаліли Митра й Натальку. Інші підбадьорували, що буває й гірше.

– Дякуйте Богу, що самі живі лишилися. Що там та кухня? Давно пора було завалити, лиш вам подвір'я псувала, – казали.

– Таку хату звели, жити маєте де. Не на вулиці ж лишилися, – додав хтось із гурби.

– Так. Так. Дякуйте Богу, що вогонь хати не торкнув. При меншім обійшлося! – підтакував збоку старенький сусід.

Наталька дивилася на чорний дим, що відлітав від згарища, а самій здавалось, що вже й не змерзла. Ніби й хвороба відпустила. Ніби легше дихати стало, хоча димом смерділо за версту. Усмішка, якої не помітив ніхто, несміло вирвалась із самого серця і пробігла по сухому обличчі жінки. Дивно...

– При меншім обійшлося! При меншім... обійшлося... – ридав до чорного неба Митро... Тільки він знав, що в ніжці змайстрованого ним бамбетля було захованих на «чорний день» понад двадцять тисяч рублів.

* Вбйори (діал.) – одяг, вбрання.

* Валькована (діал.) – збудована з брикетів, сформованих зі соломи, полови й землі, сушених на сонці.

Туніс, 01.12.2015.

Маргарита Шеверного

ВБИТИ... ЧИ ЛЮБИТИ?

Тих, хто тебе кохає, потрібно вбивати. Краще одразу, тільки-но помітиш цей собачий погляд, що невідступно стежить за твоїм обличчям, ці прохально-лагідно вигнуті брови та губи бантиком, цю манеру непомітно пересуватися за тобою з кімнати в кімнату і весь час тримати тебе в полі зору. Зрозуміло, шкода, і здається, що й немає за що. Але зроби це зараз, інакше буде пізно. Тому що він, закоханий, вириє собі десь зовсім поруч тепленьку нірку, з якої спостерігатиме за тобою деякий час, потім почне потроху наближатись, заманювати, навіть легенько підштовхувати й підтягати, аби ти тільки зазирнув, тільки подивився, як там у нього все гарно. Так, затишно..... Завжди тепло, смачна їжа, чиста постіль, безліч цікавого непотребу... І все це він радий подарувати тобі! Досить приємно, але не вистачає свіжого повітря... Ближче до зими тобі навіть починає здаватися, що це навіть добре, коли нізвідки не дує. Можливо, цього року ти вистоїш і, як-небудь перезимувавши в сніговому заметі, зустрінеш весну вільним, майже вільним, тому що на твоїй спині з'явиться відчуття червоної цятки – оптичного прицілу його люблячого погляду. І ти звикнеш до того, що інколи все ж таки треба телефонувати. Хоча б відповідати на есемески. Хоча б обідати в нього раз на тиждень. Хоча б спати з ним раз на десять днів. Тому що кохає.

Потім з'являється неминуче почуття провини – здається, що ти нищиш його життя, нерозважливо користуючись теплом його серця і нічого натомість не даючи. І одного разу, коли вечір твій видається особливо самотнім, ти прийдеш до нього – і залишишся. Тому що приємно бачити, як обличчя його світиться щастям тільки від того, що ти поруч. Почуваєш себе чарівником! Чи потрібно казати, чим це скінчиться? Як його обійми стануть все тіснішими, твій особистий простір все меншим, його прохання перетворюються на вимоги і щастя на його обличчі зміниться на примхливо-дратівливу маску. Тому вбий його зараз.

А потім, залишившись на самоті, зазирни до шафи й дістань з-під споду білизни фотокартку того єдиного, кому хотілося віддати своє життя, хто вмів робити тебе щасливим, від кого неможливо було відвести погляду. Того, хто вбив тебе колись.

У ПОШУКАХ КОСМОСУ І ВИШНЕВОГО ВАРЕННЯ

Її губи мали смак вишневого варення. А він любив полуничне. Вона про те не знала і продовжувала мастити їх перед побаченнями сиропом із вишень.

Сергій терпіти не міг дискотеки: мигтіння світла, ритмічне бумкання дратували і втомлювали. Та він щотижня приходив, аби побачити Марину. Ставав непомітно у неї за спиною і милувався. Дівчина танцювала надзвичайно. Серед юрби, що ритмічно рухалась, Марина виокремлювалась, як позаземна істота.

Здавалось, ніби вона нікого не бачить – взагалі, вона не тут. Її рухи були красиво-природними, тіло вигиналось неймовірно, прекрасні руки жили власним життям, очі напівзаплющені, так що складалося враження, ніби дівчина перебуває у стані трансу. Коли ж її запрошували до танцю, вона мило посміхалась і була готова підтримати будь-яку розмову – абсолютно твереза й адекватно мисляча. Ніколи ні з ким не виходила, як не намагались хлопці її звабити. Дружила з усіма, тобто – ні з ким.

Єдиний, на кого вона дивилась – Космос. Він завжди з'являвся п'яний, у компанії таких само п'яних дівок і хлопців, підпирав спиною стіну, – а Марина не зводила з нього очей. Інколи Космос запрошував її на повільний танець. Навалювався, стискав тендітні плечі брудними долонями, а Марина, завжди горда і нетерпима, – усміхалась. Він щось розповідав, схилившись просто до вуха, намагаючись перекричати музику, а вона непомітно торкалась його білявих кучериків на шиї. Багато разів Космос пропонував їй розважитись разом, але дівчина завжди твердо відмовляла. Тоді він тягнув за собою котрусь із дівок, а Марина йшла додому.

Сергій не раз ішов за нею назирці, до самого дому, аж доки наважився підійти. Як не дивно, дівчина навіть зраділа. Вони півночі розмовляли, і їм було так легко і весело, що не хотілося розлучатись. А на прощання вона його поцілувала – на мить торкнулась вуст і посміхнулась: «Добраніч!» Заснути він не зміг...

Потім знову були зустрічі, і розмови, і поцілунки. Сергій привозив дівчину на порожній вночі стадіон, ставив машину в найтемнішому секторі й цілував, намагаючись не бачити її очей. Губи були солодкі, ніжні, слухняні, тіло м'якло від пестоців... Сергій майже втрачав голову від бажання – і наважувався зазирнути у жадані очі. Але те, що він бачив, незмінно охолоджувало і приводило до тям, – Космос, нескінченний Космос, ненависний, потворний, нищівний...

– Що з тобою, Сергійку?

– Я не можу, пробач, я не можу. У твоїх очах – його обличчя.

Вона не спитала, чиє...

Йшли роки. Сергій цілував безліч вуст, заглядав у тисячі очей. Спочатку полегшено зітхав – з жодних очей не визирав Космос. Та згодом йому ставало дуже самотньо... І він знову починав пошуки, цілючи уста... Зазираючи в очі... Губи мали смак терну і полину, маку і кориці, деякі – дині чи малини. Траплялися і зі смаком полуниці. Але жодні не смакували вишневим варенням...

09.08.2014.

СПРАВЖНІЙ ПАТРІОТ

Василь Петрович знав, як зробити світ кращим. І це знання не було голою філософією, нежиттєздатною і непрактичною. Навпаки, у нього був ретельно розроблений план виводу України з економічного колапсу, відродження національної самосвідомості, визначення унікального історичного шляху українського народу і набуття ним статусу духовного поводиря людства. План цей Василь Петрович розробляв багато років, удосконалював відповідно до політичної ситуації, продумував наперед різні варіанти стратегії розвитку. Крім того, спершу товариш, а тепер уже пан Соловйов займався законотворчою діяльністю, підкріплюючи теоретичні викладки проектами законів, указів та постанов. Праця всього життя носила скромну назву: «Шлях України в третє тисячоліття». Шлях той був тернистий, не посперечаєшся, але, як кажуть, – «Per aspera ad astra», що мовою наймудріших вимерлих означає: «Крізь терни до зірок».

На жаль, ніхто не хотів притримуватись того геніального плану. Василь Петрович, як тільки міг, намагався зацікавити політиків і можновладців, навіть надсилав фотокопії трьом Президентам, але все без толку. Пан Соловйов не пропустив жодного засідання Верховної Ради. Навіть коли захворів на запалення легень і його примусово госпіталізували, втік із лікарні в самій піжамі, чим дуже налякав маму. Вона молила сина залишитися в ліжку, але невгамовний Василь Петрович сам попросував білу сорочку, одягнув костюм і краватку – і таки встиг до відкриття чергової сесії.

Неодноразово прогресивний вільнодумець намагався «проштовхнути» хоч якийсь зі своїх законопроектів, проте народні обранці не тільки не підтримували – взагалі не звертали увагу на Василя Соловйова, ніби він порожнє місце. Страшно подумати: за всі роки жодного разу йому навіть слова не надали! Коли ж терпець урвався, Василь Петрович став вигукувати з місця, навіть промови виголошував, але ті, хто мав би найбільше перейматись добробутом України, її майбутнім, залишалися глухими і сліпими.

Життя своє Василь Соловйов поклав на олтар служіння Батьківщині, і горіло воно синім полум'ям, у жовто-блакитній короні ненависного йому російського газу. Через радикальні погляди й українофільські переконання не мав чоловік ні друзів, ні дружини, ні дітей. Одна мама, хвора старенька мама, піклувалась про нього, годувала, лікувала, намагалась зрозуміти і підтримати. Але і вона не здатна була досягнути геніальної праці свого єдиного сина. У копах списаного паперу бачила лише ряди чорнильних закарлючок. А коли під час чергового нападу її Вася жбурнув настільну лампу в екран телевізора, злякалась по-справжньому і викликала «швидку».

Василь Петрович не здивувався появі санітарів, знав-бо, що для справжніх патріотів є тільки два шляхи: в'язниця або «психушка». Це якщо наважаться залишити живим. Тому доки не зв'язали руки, намагався з'їсти якомога більше «Шляху». Адже хтозна, як ним можуть скористатися непримиренні вороги нашої державності.

12.08.2014.

Рецензії

ЧОЛОВІЧИЙ ПОГЛЯД НА ЖІНОЧЕ МУЧЕНИЦТВО

Želimir Periš. Mučenice. Zagreb, Algoritam, 2013. 212 s.

Історію пишуть переможці, а переможці в історії – завжди чоловіки, вважає Желимир Периш, автор книжки «Мучениці», збірки новел про...

Колись у підручниках з літератури писали «про нелегку жіночу долю». Але ж штампів треба позбуватися. Тож скажемо так: Желимир Периш написав про жінок-мучениць, як він їх бачить.

До цих жінок належать і міфічно-історичні постаті, й реальніші літературні герої(ні), і побачити світ Желимир намагався їхніми очима.

На думку автора, у кожній жінці живе мучениця, і в кожній своя мученицька доля. І ця збірка, кожна з новел у якій розповідає одну історію однієї жінки (щоправда, крім однієї, де написано про собаку), наочно ілюструє ситуацію у переважній більшості людських суспільств, де жінка перебуває в упослідженому становищі.

«Чи ж я маю відректися життя через те, що жінка? Чи треба відростити собі фалос, щоб бути людиною?» – недаремно запитує одна Перишева героїня, і не знаходить відповіді, бо запитання, з'ясовується, риторичне... Собака Кучерявка теж могла про таке запитати...

Чому Периш узявся писати про жінок? Він не відчував того, що відчують жінки, він не був на їхніх місцях... Зрештою, у Хорватії є потужна «жіноча» література – починаючи від Дубравки Угрешич, Славенки Дракулич чи Ірени Врклян і до цілої плеяди молодих письменниць, які щойно торують свій шлях у літературу. Тож – чому Периш узявся за це?

Сам автор в одному з інтерв'ю каже, що завжди намагається писати про тих, що потерпають, кому нелегко живеться, тож жінки-мучениці – саме його тема. Це може бути однією з відповідей на наше запитання. Та й чи може нормальному чоловікові подобатися становище, яке з давніх-давен відведене жінкам? Апофеозом цього стала сумнозвісна німецька тріада «К», яка обмежувала жінок дітьми, кухнею і церквою. Будь-яка інша реалізація – за всієї позірної поваги до жінки-матері – була для арійських жінок неможлива. Навіть ті, що присвятили себе службі в СС, не були повноправними колегами нацистів-чоловіків.

Радянська практика буцімто абсолютної повноправності статей призвела до цілковитої негати жінки як об'єкта любові та ніжності. Чи ж можливості клас-ти асфальт і працювати муляром на будівництві прагнули жінки впродовж усієї історії людства? Очевидно, що ні. І навіть у емансипованих жінок СРСР не було можливості досягти такого самого службового становища, якого досягали чоловіки.

А скільки зараз у світі жінок – керівників держав та урядів? Небагато. На пальцях перелічити можна. Хоча переважна більшість держав світу декларує рівність прав і можливостей для жінок та чоловіків.

Либонь усе це й змусило Желимира Периша взятися за таку «не чоловічу» тему, яку він висвітлював у «Мученицях». Утім, не тільки жіноча доля цікавить письменника. У пізніших оповіданнях Желимир торкається проблем надмірної клерикальності хорватського суспільства, гіперболізації ролі церкви у житті особистості, нації і держави. І в оповіданнях, котрі увійшли до книжки, ці мотиви теж помітні, адже як не крути, а людина – істота соціальна, і оточення на неї впливає якнайсильніше.

Окремо треба сказати про поетику Перишевого писання. Якби у мене запитали, як можна схарактеризувати прозу Желимира, то я подумав би трішки і сказав: поезія в прозі. Щось від Тіна Уєвича, Іво Андрича, але найбільше, звісно – таки Периша, і дай йому Всесвіт доброго здоров'я писати й надалі.

Власне, усі ці літери було написано для того, аби повідомити вам, любі читачі, що варто напружити свої мозкові звивини і прочитати хоча б уривок з книжки Желимира Периша «Мучениці». Не пошкодуєте. А може, ще й вимагатимете перекласти її українською.

Володимир Криницький

КРОКОДИЛ ПОСЕРЕД ЄВРОПИ

Кручик І. Ресторан «Крокодил» // ТекстOver. - 2015. - № 4. - С. 44-48.

Щойно прочитала найперше оповідання з нового номера «ТекстOver»*. Зацікавилася конкурсними оповіданнями «Європа» і вибрала навмання. Хоча, можливо, й не навмання, бо назва таки приваблює читача – «Ресторан "Крокодил"» Ігоря Кручика.

Чому вибирала поміж прозою про Європу? Бо ось вже чотири роки як живу тут, і маю змогу спостерігати за життям зсередини. Як відомо, враження гастарбайтера, емігранта, а також напівемігранта (так я називаю тих, хто поєднав життя з закордоном шлюбними узами) про країну – і ту, в якій живе, і ту, яку покинув – завжди різняться від вражень туриста чи мандрівника. Так само, як суттєво різняться сприйняття однієї країни поміж гастарбайтером, емігрантом і напівемігрантом. Емігрант і напівемігрант бачить інші економічні реалії, ніж гастарбайтер. І не завжди вони кращі для одних чи для інших. Але зараз не про це.

Ігор Кручик вдало провів паралель поміж туристом і гастарбайтером. Той, хто приїжджає в Європу як турист – неважливо, скільки грошей у нього в гаманці, – полює, насамперед, на краєвиди і європейське повітря, яке в кожній країні Унії особливе, своє. Аби, повертаючись додів, забрати його з собою як приємний спогад. Натомість той, хто в Європі живе, – в оповіданні це росіянка Анна у столиці Польщі Варшаві – намагається створити своє відчуття Батьківщини. Анна як фахівець власні почуття любові до Росії втілює в дизайнах інтер'єрів. У своїй роботі вона ніби реабілітовується у власних очах, демонструючи всім ностальгію за тим, що любе їй серцю. Водночас у розмові з героєм проступають причини її втечі з батьківщини і її можливого повернення туди, яке ймовірніше за все ніколи не відбудеться:

– Коли ж ви збираєтеся повертатися у Росію?

Анна посміхається:

– Коли закінчиться війна. Коли Росія стане демократичною країною. Коли в російській армії викоринять знущання над призовниками, дідівщину й земляцтво... А може, й взагалі розпустять армію – чи хоча б не призиватимуть усіх підряд. Словом, не знаю. – Анна сумно всміхнулася. – Ми вже подали документи на постійне проживання у Польщі як біженці.

Є речі незмінні, бо вкорінені генетично – війна, яку веде Росія не закінчується, лише ненадовго затихаючи і переносячись із однієї країни в іншу.

Росія... Вона будь-кого проковтне – й не помітить. Боюся я її. Вона вабить і відштовхує. Від неї нудить – і без неї ніяк. Це хронічна хвороба – Росія.

А життя в людини – одне, і хто має право судити її за те, що поміж економічним виживанням і небезпекою на рідній землі вона вибирає благополуччя і спокій в Європі, а чи деінде? Лише Творець! Бо що одна людина може знати про іншу?

Та з патріотизмом буває кумедно, – я кивнув на ведмедя. – У нас, українців, давно вже виник такий різновид патріотизму: любов до Вітчизни здалеку. З Канади, Аргентини, США... Це кохання, наближене до ідеального, платонічного.

Поміж світами тих, хто змінив країну проживання і тих, хто залишився – прірва. І хоча герой – українець, а Анна – росіянка, це проступає в моментах їхньої зустрічі. Він дивується, чому незнайома жінка запросила його в ресторан, клопочеться, що йому не стане грошей оплатити їхній обід. І це зрозуміло, бо в плани відвідування Варшави таке розкошування у нього не входило. А вона просто самотня біженка, їй бракує спілкування поза роботою.

...тут... свобода. Аж до... Аж... – вона замислилася.

– Що?

– Аж до відчуття нікому непотрібності. Думаєте, завжди я можу знайти когось, з ким можна сюди завітати?

Мати змогу раз на два тижні коштом ресторану повечеряти чи пообідати із кимось і не мати з ким туди прийти – ось вони, реалії «солодкого» європейського життя Анни. Через її образ Ігор Кручик майстерно змалював життя усіх тих, хто за місце проживання вибрав чужину. До того ж у героїні, дизайнера інтер'єрів, хоча й платять їй не так багато, як польським фахівцям, воно не найгірше. Не кожен на чужині здатен знайти застосування своїм професійним здібностям.

Однак самотність посеред великого міста і позитивний статус чужинців – ось ціна, яку ці люди платять за втечу від неприйнятних реалій на батьківщині. Схоже, герой оповідання наскільки зміг, настільки зрозумів Анну.

Оповідання Ігоря Кручика «Ресторан "Крокодил"» максимально наближене до життя, а тому й цікаве. Воно завжди залишатиметься актуальним. Не зважаючи на те, що описані в ньому події відносяться до 1990-х років. Бо є, були і будуть люди, які покидають батьківщину в пошуках кращого життя. І в кожному окремому випадку світогляд людини, яка зважилася на такий крок – унікальний.

Леся Олендій

© Леся Олендій

Засновник:

колектив часопису ТекстOver

Головний редактор:

Володимир Криницький

Редакційна колегія:

Давор Антич (Загреб, Хорватія)

Олесь Верес (Дніпропетровськ, Україна)

Богдан Вирій (Львів, Україна)

Анатолій Вишневський (Гомель, Білорусь)

Олександр Лесич (Київ, Україна)

Адреса редакції:

tekstover@gmail.com

Видавець:

ТекстOver

Періодичність:

6 разів на рік

Видання поширюється безкоштовно у форматі PDF електронною поштою (PDF format by email). Для отримання нових випусків часопису слід оформити безкоштовну передплату на сайті www.tekstover.tk

До публікації приймаються поетичні, прозові твори, літературознавчі дослідження, рецензії, критичні статті та огляди, повідомлення про нові видання, які виходять в Україні, твори образотворчого мистецтва.

Редколегія залишає за собою право відмовити в публікації, внести незначні правки та скорочення у надіслані матеріали. Художні твори публікуються в авторській редакції (прохання уважно вчитувати твори перед надсиленням). Про всі рішення редколегії авторів повідомлять електронною поштою.

Видання неприбуткове. Публікація в часописі безкоштовна. Гонолярів редколегія не виплачує.

Дозволяється вільне поширення часопису будь-якими способами. передрук матеріалів – тільки з дозволу редколегії та авторів. Цитування матеріалів дозволяється лише за умови наведення джерела публікації – часопису ТекстOver.

2015 - #6

PERCUTANEOUS

ISSN 2411-0086

